

**ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**FEN BİLİMLERİ DERSİNDE KULLANILAN ÖĞRENCİ ÇALIŞMA
VE ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTAPLARININ ÖĞRETMEN VE
ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Hazırlayan:

Canan VAROL

Danışman:

Prof. Dr. Tohit GÜNEŞ

Yüksek Lisans Tezi

Samsun - 2017

**ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**FEN BİLİMLERİ DERSİNDE KULLANILAN ÖĞRENCİ ÇALIŞMA
VE ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTAPLARININ ÖĞRETMEN VE
ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Hazırlayan:

Canan VAROL

Danışman:

Prof. Dr. Tohit GÜNEŞ

Yüksek Lisans Tezi

Samsun – 2017

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim ve tez yazma dönemimde, yanımda olan saygıdeğer hocam ve danışmanım Prof. Dr. Tohit GÜNEŞ'e teşekkür ederim.

Her zaman yanımda olan, bugünlere gelmemi sağlayan en değerli varlıklarım aileme, tez çalışmamda bana yardımcı olan eşim ve oğullarıma sonsuz teşekkür ederim.

Canan VAROL

Samsun-2017

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

09/06/2017

Canan VAROL

TEZ KABUL VE ONAYI

Canan VAROL tarafından hazırlanan “Fen Bilimleri Dersinde Kullanılan Öğrenci Çalışma ve Öğretmen Kilavuz Kitaplarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” başlıklı bu çalışma, 09/06/2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliğiyle başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan:

Üye :

Üye :

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu

onaylarım.

—/—/—

Enstitü Müdürü

ÖZET

Öğrencinin Adı-Soyadı	Canan VAROL
Anabilim Dalı	İlköğretim Fen Bilgisi Eğitimi
Danışmanın Adı	Prof. Dr. Tohit GÜNEŞ
Tezin Adı	Fen Bilimleri Dersinde Kullanılan Öğrenci Çalışma Ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Öğretmen Ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Bu çalışmada, 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren kullanılan ve 2013 yılından sonra kademeli olarak kaldırılan öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarının fen bilimleri öğretimi açısından katkısının Öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Samsun il merkezinde ve bazı ilçelerde öğrenim gören 108, 7.Sınıf öğrencisi ile çalışma yürütülmüştür. Öğrencilere, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış toplam 15 açık uçlu soru sorularak elde edilen nitel veriler, içerik analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, yine bu okullarda görev yapmakta olan 108 fen bilimleri öğretmenine yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış öğretmen kılavuz kitabıyla ilgili 7, öğrenci çalışma kitabıyla ilgili 3 olmak üzere toplam 10 soru sorularak nitel veriler toplanmış ve elde edilen veriler içerik analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin çalışma kitabı konusunda öğrenci başarısına göre değerlendirmelerinin değiştiği ve akademik başarı oranı ile kitap kullanımının yararlığı konusundaki görüşler arasında pozitif bir korelasyon olduğu saptanmıştır. Başarılı öğrencilerin kitapların kullanımı ve yararları yönündeki değerlendirmelerinin olumlu olmasına karşın akademik başarıları daha düşük olan öğrencilerin çalışma kitapları zorunlu ek çalışma gerektirdiği için olumsuz olarak değerlendirmişlerdir. Araştırma sonunda öğretmenlerin de çalışma kitaplarının devamlılığı konusunda olumlu görüşler belirttiği çalışma kitaplarının öğrenciler arasında fırsat eşitliği ve ödevler konusunda bütünlük sağladığı, evde ve okulda bireysel çalışmalarda yararlı olduğu konusunda genel bir kanıya sahip oldukları saptanmıştır. Öğretmenler, kitapların içerik ve görsel açıdan eksiklerinin olduğunu, sınav sistemiyle çeliştiğini bu nedenle 8. Sınıflarda yeterince takip edilemediğini belirtmiş ve bu kitapların eksik ya da aksayan kısımlarının düzeltilerek kullanımına devam edilmesinin yararlı olacağını belirtmişlerdir. Öğretmen ve Öğrencilerin genel görüşleri dikkate alındığında bu kitapların kullanımına devam edilmesinin yararlı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Kaynak kitap, kitap kullanımı, öğrenci çalışma kitabı, öğretmen kılavuz kitabı

ABSTRACT

Student's Name and Surname	Canan VAROL
Department's Name	Elementary Science Education
Name of the Supervisor	Prof. Dr. Tohit GÜNEŞ
Name of the Advisor	Assessment of Student Workbooks and Teacher Guide books used in Science Classes in terms of the Views of Teachers and Students

The purpose of this study is to assess the contributions of student workbooks and teacher books, which were used beginning from 2005-2006 academic year and which were gradually set aside after 2013, in terms of the views of teachers and students. For this purpose, the study was conducted with 108, 7th graders studying in the city center and some towns of Samsun during the 2015-2016 Academic Year. The students were asked a total of 15 open-ended unstructured and semi-structured questions and the qualitative data obtained were assessed by content analysis. In addition, a total of 10 structured and semi-structured questions, 7 about the teachers' book and 3 about students' workbook, were asked to 108 science teachers working in these schools and the qualitative data obtained were assessed by content analysis. At the end of the study, it was found that students' assessments about the workbook differed in terms of students' success and a positive correlation was found between academic achievement level and the usefulness of the book. While successful students had positive assessments about the use of the books and their advantages, students with lower academic success assessed workbooks negatively since they required compulsory additional study. At the end of the study, it was found that teachers also had positive views about the continuity of workbooks and they had a general view that workbooks provided equal opportunities among students and also provided unity about homework and were useful for individual study both at home and at school. Teachers stated that the books lacked content and visuality and contradicted with the exam system, thus they were not followed sufficiently at grade 8 and also they stated that it would be useful to continue using these books after their lacking or failing parts were fixed. When teachers' and students' general views were taken into consideration, it was concluded that it will be useful to continue using these books.

Key Words: Source book, book use, student workbook, teachers' guide book

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ	vii
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ	1
1. Araştırmanın Problemi	3
1.1. Alt Problemler	3
2. Araştırmanın Amacı	4
3. Araştırmanın Önemi	4
4. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
BİRİNCİ BÖLÜM	6
GENEL BİLGİLER	6
1.1. Öğretim Nedir?	6
1.2. Eğitim Nedir?	6
1.3. Formal Ve İnfomal Eğitim Nedir?	7
1.4. Formal Olmayan Eğitim (İnfomal Eğitim)	8
1.5. Ailede Eğitim	9
1.6. Türkiye' de Formal Eğitim-Öğretim Programı	10
1.7. Öğretim Araç Gereçleri Ve Kaynaklar	11
1.8. Programın Öğeleri Ve Ders Kitabı	12
1.9. Bilgi Kaynağı Olarak Kitaplar	14
İKİNCİ BÖLÜM	21
YÖNTEM	21
2.1. Araştırmanın Modeli	21
2.2. Araştırmanın Örnekleme	21
2.3. Veri Toplama Araçları	21
2.4. Verilerin Analizi	21
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	22
BULGULAR VE TARTIŞMA	22

3.1. Bulgular	22
3.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	22
3.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	32
3.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	35
3.2. Tartışma	40
SONUÇ VE ÖNERİLER	58
1. Sonuç ve Öneriler.....	58
KAYNAKÇA	60
EKLER	67
Ek 1: Anketler	68
Ek 2: Milli Eğitim İzin Belgesi	72
ÖZGEÇMİŞ	73

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Öğrenci Çalışma Kitabının Yararlı Olup Olmadığı İle İlgili % ve Frekans Değerleri	22
Tablo 2: Öğrenci Çalışma Kitabının Ünite İle İlgili Ön Bilgileri Ölçüp Ölçmediğine Ait % ve Frekans Değerleri.....	23
Tablo 3: Öğrenci Çalışma Kitabının Hangi Sıklıkla, Nerede Kullanıldığıyla İlgili % ve Frekans Değerleri	24
Tablo 4: Öğrenci Çalışma Kitabının Kaldırılmasıyla İlgili Düşüncelerin % ve Frekans Değerleri.....	24
Tablo 5: Öğrenci Çalışma Kitabının Gerekliliğiyle İlgili Düşüncelerin % ve Frekans Değerleri	25
Tablo 6: Öğrencilerin Öğrenci Çalışma Kitabındaki Etkinlikleri Yaşamlarında Uygulayabilmeleriyle İlgili % ve Frekans Değerleri	25
Tablo 7: Öğrenci Çalışma Kitabının Öğrencilerin Öğrenmelerini Kolaylaştırıp Kolaylaştırmadığıyla İlgili % ve Frekans Değerleri	26
Tablo 8: Öğrencilerin Öğrenci Çalışma Kitabını Deney Ve Uygulamalar İçin Gerekli Bulup Bulmadığıyla İlgili % ve Frekans Değerleri	27
Tablo 9: Öğrenci Çalışma Kitabındaki Etkinliklerin Öğrencilerin İlgisini Çekip Çekmediğiyle İlgili Görüşlerin % ve Frekans Değerleri	27
Tablo 10: Öğrenci Çalışma Kitabının Kalıcı Öğrenmeler Üzerindeki Etkinliğiyle İlgili Görüşlerin % ve Frekans Değerleri	28
Tablo 11: Öğrenci Çalışma Kitabıyla İlgili Belirtilen Olumlu, Olumsuz Düşüncelerin % ve Frekans Değerleri	29
Tablo 12: Öğrenci Çalışma Kitabındaki Etkinlikler Sizi Araştırma ve Sorgulamaya Yöneliyor mu? Açıklayınız.....	29
Tablo 13: Öğrenci Çalışma Kitabındaki Etkinlikler İle İlgili Yeni Etkinlikler Üretilip Üretilmediğine Yönelik Görüşlerin % ve Frekans Değerleri.....	30
Tablo 14: Öğrenci Çalışma Kitabındaki Etkinliklerin Okuldaki Sınavlara ya da Merkezi Sınavlara (TEOG) Hazırlayıp Hazırlamadığıyla İlgili Görüşlerin % ve Frekans Değerleri.....	30
Tablo 15 : Öğretmenlerin Yaş Grupları	31
Tablo 16: Öğretmenlerin Çalışmışlık Yılları	32
Tablo 17: ÖÇK'nın Farklılık Yaratıp Yaratmadığıyla İlgili Öğretmen Görüşleri(%f) değerleri	32
Tablo 18: ÖÇK'ların Kaldırılması ya da Devamlılığıyla İlgili Öğretmen Görüşleri(%f) değerleri	33
Tablo 19: ÖÇK' nın Öğretmenlerin Kendileriyle İlgili Farklılaşmalara Neden Olup Olmadığıyla İlgili Öğretmen Görüşleri(%f) değerleri	34

Tablo 20: Öğretmenlerin Kılavuz Kitaplarını Kullanma Durumları(%f).....	35
Tablo 21: ÖKK' nın Konu ve Kazanımları Belirleyip Belirlemediği Konusunda Öğretmen Görüşleri(%f)	36
Tablo 22: ÖKK' nın Yardımcı Olup Olmadığıyla İlgili Öğretmen Görüşleri(%f) ..	36
Tablo 23: ÖKK' nın Farklılık Yaratıp Yaratmadığıyla İlgili Öğretmen Görüşleri(%f)	37
Tablo 24: ÖKK' nın Bilgi Aktarımı Açısından Etkililiğiyle İlgili Öğretmen Görüşleri(%f)	38
Tablo 25: ÖKK' nın Olumlu ve Olumsuz Yönlerinin Öğretmenler Tarafından Değerlendirilmesi(%f).....	38
Tablo 26: ÖKK' nın Kaldırılmasıyla İlgili Öğretmen Görüşleri(%f)	39

KISALTMALAR

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TTKB	: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
ÖÇK	: Öğrenci çalışma kitabı
ÖKK	: Öğretmen kılavuz kitabı
TEOG	: Temel eğitimden ortaöğretime geçiş

GİRİŞ

Gelişmişliğin ölçütü olarak kabul edilen teknoloji üretimi bilimsel ve ekonomik düzeydeki gelişmeler, toplumsal algı ve davranış durumlarındaki doğrular temelinde ulusal eğitim sistemlerine bağlı olarak ortaya çıktığı için eğitim ve öğretimde başarılı olmak adına tüm ülkeler yeni arayışlar içerisine girmiştir. Çünkü daha hızlı öğrenmek, daha hızlı üretmek ve küreselleşen dünyada ön sıralarda yer almak çağdaş eğitim sistemleriyle gerçekleşmektedir. Eğer ülkemiz de bu gelişime ayak uyduracaksa benzer eğitim programlarını zaman kaybetmeden uygulamak zorundadır. Ancak Türkiye’de çağdaş ülkelerinkine benzer eğitim programları oluşturmaya karşın bu programların sürekliliğinin olmaması, çok sık değiştirilmesi (normalde kökten değişim yerine aksayan yönlerin düzeltilmesi gerekirken Türkiye’de sil baştan yapılmaktadır) ve uygulamadaki çok önemli eksiklikler eğitim sisteminin aksamasına yol açmaktadır. Eğitim sistemleri, içinde birçok organı birlikte barındırdığından yapılacak yenilikler tüm bu organlarda değişime neden olacak ve bu organlarda da birçok şeyin yeniden ele alınmasını zorunlu hale getirecektir. Örneğin; Okullardaki öğrenme ortamlarında (learning environment) öğretmenlerde, öğrencilerde, kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerinde, öğretim materyallerinde öğretmen yeterliliklerinde değişim olmasını ve öğrenci merkezli öğretim programlarının uygulanmasını gerektirmektedir.

2004’te hazırlanan ilköğretim ders programlarında temel anlayış olarak yapılandırmacı eğitim önemsenmiş ve bu çerçevede hazırlanan programlar 2005 yılında tüm okullarda uygulanmaya başlanmıştır. Uygulamaya konan ilköğretim ders programları çerçevesinde ders kitapları hazırlanmış ve hem öğrenciye yardımcı olacak çalışma kitapları hemde öğretmenlere yardımcı olacak öğretmen kılavuz kitapları hazırlanmıştır. Öğrenci çalışma kitapları ile öğretmen kılavuz kitapları 2013 yılından itibaren fen bilimleri eğitiminde kademeli olarak kaldırılmış ve 2016 yılında uygulamaya son verilmiştir. Zaten fen eğitimi geçmişten günümüze kadar sürekli bir değişime uğramış ve bu değişim hala devam etmektedir. 28 Şubat 1997 de zorunlu sekiz yıllık eğitime geçilmesiyle birlikte eğitim fakülteleri yeniden

yapılanmış ve özellikle branşlaşma yönünde önemli adımlar atılmıştır. Fen bilimine yönelik olarakta 2004 yılında geliştirilen fen ve teknoloji öğretim programı 2005 yılından itibaren uygulanmaya başlamıştır. Mevcut program da 2007 yılında bazı değişiklikler yapılmış olmasına karşın 2013 yılında tamamen ortadan kalkmıştır. Yeni oluşturulan 4+4+4 sistemiyle birlikte fen ve teknoloji programının yerini fen bilimleri öğretim programı almıştır.

Fen eğitimine yönelik hazırlanan tüm programların alınan bilgilerin günlük yaşama uygulanabilir şekilde verilmesini sağlayacak nitelikte olmalıdır. Çünkü bilginin kullanımı ve günlük yaşama dönüştürülerek ürünlerin oluşturulması programın etkililiğine bağlıdır (Güneş ve Demir 2007; Güneş ve Şener, 2009). Dolayısıyla fen bilimleriyle ilgili hazırlanmış olan iyi bir program her kademedeki okutulacak konuları bu konular içinde yer alan bilgilerin amaçlarını ve günlük yaşamda kullanım şekillerini bunu sağlayacak hangi öğretim yöntemlerinin kullanılacağını ve deney ve etkinliklerle ilgili yol gösterici nitelikte olmalıdır.

Demirel (2007)' ye göre iyi bir öğretim programı farklı sınıflarda ve çeşitli derslerde okutulacak konuların amaçlarını haftalık kaç saat okutulacağını bireylere okul içi ve okul dışında neler kazandıracığını ve öğretim programının uygulanması sırasında dersin öğretimiyle ilgili gerekli tüm yaşantı düzeneğini planlı bir şekilde sunması gerekmektedir.

MEB tarafından ilköğretimden ortaöğretime kadar tüm sınıflar için hazırlanmış olan ders kitapları ücretsiz olarak dağıtılmakta ve öğretmenler tarafından temel kaynak olarak kullanılmaktadır. 2016 yılına kadar ders kitaplarının yanında MEB tarafından verilen öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitapları hem öğrenciler hem öğretmenler için ders kitabı dışında bir kaynak niteliğinde olduğu için bazı öğretmenler tarafından kullanılmaktaydı. Öğrenci çalışma kitapları öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmelerini sağlarken öğretmen kılavuz kitapları ise öğretmenler için yol gösterici bir kaynak olarak kullanılmıştır.

Tek başına okutulan ders kitaplarının genellikle tüm konuları içermesi nedeniyle kapsamlı olması öğrencilerin uygulamalarına yönelik kendi yapacakları ipuçlarının yetersiz olması ve öğretmenler tarafından olduğu gibi uygulanması uygulanan programların başarılı olmasını engelleyecek faktörlerdir. Bu nedenle ders kitabının dışında farklı kaynaklar edinilmeye çalışılmakta ve bu kaynaklarla öğrencilerin konuları programla ilişkilendirilmeleri sağlanmaktadır. Halbuki

öğretmen kılavuz kitapları öğretmen tarafından bilginin nasıl aktarılacağını, öğrenciye bilgi ve becerilerin nasıl kazandırılacağı öğretmen ve öğrenci arasında iletişim kurulmasını ve öğrenme sürecinde çeşitli yöntem ve aktiviteleri sunması yönünde öğretmen için yardımcı olarak ileri sürülmüştür (Köseoğlu, Atasoy, Kavak, Akkuş, Budak, Tümay, Kadayıfçı, ve Taşdelen, 2003). (Köseoğlu ve diğ., 2003), ise öğrenci çalışma kitaplarının öğrencilerin kendilerini değerlendirme, çeşitli araştırmalar yapma, öğrendikleri bilgileri değerlendirme ve beceri kazanma yönünde yararlı olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Yeni uygulanan 2013 öğretim programıyla birlikte ders kitapları da farklılaşmış ve buna bağlı olarak yardımcı kitaplar kaldırılmış olup bunun olumlu ya da olumsuz yönleriyle ilgili ciddi bir araştırma yapılmadan hayata geçirilmiştir. Kaldırılmış olan yardımcı kitapların kullanımına yönelik tartışmalar hala devam etmekte olup uzun sürede tartışılacak gibi görünmektedir. Fen eğitiminin temel amacı yaşama dönük bilgi ve beceri kazandırmak olduğu için özellikle öğrencilerin kendi uygulamalarına fisat tanıyan yeni kaynakların oluşturulmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Öğrenci ders kitaplarının uygulamaya dönük ve etkinliklerle desteklenen özellikleri öğrencinin dersle ilgili kendi öğrenmelerini gerçekleştirmesi açısından yararlıymış gibi görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitaplarının ise öğretmenin yapacağı rehberlik için en büyük yardımcısı olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle çalışma kitaplarının kullanımına son verilmesinin öğrenci ve öğretmenler tarafından nasıl değerlendirildiği ve öğrenmelerine yönelik olarak nasıl karşıladıkları, kılavuz kitapların ise öğretmenlerin rehberliğini ne yönde ve ne kadar karşıladığını belirlemek amacıyla bu araştırma yapılmıştır.

1. Araştırmanın Problemi

Öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarının 2016-2017 yıllarından itibaren tamamen kaldırılması öğretmen ve öğrenciler tarafından nasıl karşılanmaktadır?

1.1. Alt Problemler

Bu araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Çalışma kitaplarının kaldırılması öğrenciler tarafından nasıl değerlendirilmektedir?

2. Çalışma kitaplarının kaldırılması öğretmenler tarafından nasıl değerlendirilmektedir?
3. Kılavuz kitaplarının kaldırılması öğretmenler tarafından nasıl değerlendirilmektedir?

2. Araştırmanın Amacı

Yapılan çalışmada, fen ve teknoloji programıyla birlikte kullanıma sunulan ve 2013 programıyla birlikte kaldırılmaya başlanan öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarının fen bilimleri öğretimine katkısı, öğrencilerin konuları öğrenmesi, derse yönelik kullanmalarıyla ilgili öğretmen ve öğrenci görüşlerinin alınması amaçlanmıştır.

2015-2016 eğitim öğretim yılından itibaren sadece 8.sınıflara uygulanacak olan ve daha sonra tamamen kaldırılacak olan çalışma ve kılavuz kitapları farklı şekillerde tartışılmakta ve kaldırılmasının olumlu ya da olumsuz yönlerinin belirlenmesi ve bu konuyla ilgili önerilerde bulunulması yararlı olacaktır.

2. Araştırmanın Önemi

Milli eğitim müfredatında yer alan derslerin içeriklerine uygun olarak düzenlenmiş kitaplar temel bilgi kaynağı olarak kullanılmakta ve büyük oranda öğretim bu kitaplara bağlı olarak yapılmaktadır. Öğrenciler ders kitapları dışında bazı yardımcı kitaplar ve farklı bilgi kaynakları kullanarak bilgilerini pekiştirmekte veya test etmektedirler. 2013 yılı öncesi programa uygun olarak hazırlanmış ders kitaplarının yanı sıra öğrenciler için farklı yöntem ve tekniklerle hazırlanan ve öğrenme ortamlarında fen bilimlerinin ruhuna uygun olarak uygulama ve yaparak yaşayarak öğrenme olanağı sağlayan çalışma kitaplarının kaldırılması bir olumsuzluk olarak değerlendirilebilmektedir. Yine öğretmenler tarafından kılavuz kitabının kaldırılması öğretmenler tarafından yol haritasının kaybolmasına ve farklı öğretim tekniklerinin kullanılmasında sıkıntıya neden olmaktadır. Bu nedenle öğrenciler tarafından çalışma kitabının ve öğretmenler tarafından hem öğrenci çalışma kitabının hem de öğretmen kılavuz kitabının değerlendirilmesi yararlı olacaktır. Uygulamaya maruz kalan muhatapların değerlendirmeleri öğretim programlarının hazırlanması ve uygulanması açısından büyük yarar sağlayacaktır.

MEB Ders Kitapları Yönetmeliği'ne göre ders kitabı "Her tür ve derecedeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılacak olan, konuları öğretim programları

doğrultusunda hazırlanmış, öğrenim amacı ile kullanılan basılı eser” şeklinde tanımlanmaktadır (Tebliğler Dergisi, 1995).

Ders kitapları öğrenenler ve öğretmenler için öğrenme esnasında başvuru olan birincil doküman olmasının yanında, öğrenme ortamında yapılabilecek her türlü aktiviteler içinde değerlidir. Genellikle öğretmenlerin çoğunluğu dersin kazanımlarını, öğrenenler tarafından kullanılacak dokümanları, derste kullanılacak yöntem ve teknikleri, ödevleri vb. ders kitaplarının paralelinde seçmektedir. Önemli bir çalışmada ders kitaplarının Türkiye’de öğretimin içeriğinin neredeyse tamamını belirlediği, bu sebeple öğretmenlerin (beğensin veya beğenmesin) kendilerini ders kitabını kullanmak durumunda hissettikleri gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır (YÖK / Dünya Bankası,1999). Bundan ötürü, öğrencinin öğrenim hayatına yön veren ders kitabının aynı zamanda eğitimin hedeflerini gerçekleştirmek üzere en sık kullanılan öğretim aracı olduğu da açıktır. Eğitim-öğretimde ders kitaplarının önemi büyüktür bu sebepten olsa gerek en çok kullanılan ders aracı da kitaplardır (Peterson and Others,1991; Seven, 2001).

2005 yılından itibaren yapılandırmacı anlayışa dayalı olarak yenilenip ilköğretim okullarında uygulanmaya başlanan ilköğretim müfredatı, öğretmen kılavuz kitapları ve öğrenci çalışma kitaplarını da yeni programa adapte etmiş ve ücretsiz olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kullanıma sunulmuştur.

Öğrenci çalışma kitaplarının en önemli görevi, müfredatla uyumlu olarak yapılandırmacı bir yaklaşımla ders içi ve ders dışı birçok etkinlikliği planlayıp öğretimi MEB’in kazanımlarına ulaştırmaktır.

Öğretmen kılavuz kitapları ise, öğretmenlerin derslerini oluşturacakları genel şekliyle şemalandırıp yapılandırmacı yaklaşımın ışığında kullanılabilen etkinliklerin nasıl ve ne kadar planlanması gerektiğini, uygulanacak alternatif ölçme değerlendirme tekniklerini içeren planlı bir bütündür. Bu yönüyle öğretmen kılavuz kitabı öğretmenler için eğitim- öğretimin doğru yönlendirilmesi ile ilgili önemli bir boşluğu doldurmakta ve öğretmenlere bir kutup yıldızı gibi yol gösterebilmektedir.

3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma sadece Samsun ili ve ilçeleri ile sınırlıdır. Bu yüzden çıkan sonuçlar Türkiye genelini kapsamayabilir. Sorulara çalışmaya katılan 108 öğrenci ve 108 öğretmen ile sınırlıdır.

GENEL BİLGİLER

1.1. Öğretim Nedir?

Öğretim, okullarda veya özel olarak hazırlanmış ortamlarda kontrol edilebilir şekilde düzenlenmiş, planlı ve programlı bir şekilde bilgi aktarma etkinlikleridir.

Öğretim, öğrencinin gelişmesini amaçlamış ve öğrenmenin başlamasından bitimine kadar sürdürülen düzenli etkinlikler bütünüdür (Açıkgöz, 2000, s.11).

Psikologlar ve psikiyatrisler derneğine göre ise öğretim birçok faaliyeti kapsamaktadır. Buna göre: Belli hedefler ışığında yapılan uyarıcı ve öğrenme durumlarını içeren kasıtlı öğrenme süreçleridir.

1.2. Eğitim Nedir?

Eğitim, bilgi verenin (öğreten) amacına uygun olarak verilen bilgiler çerçevesinde davranış geliştirme sürecidir.

Eğitim, bireylerin kendi yaşantıları yoluyla veya başkaları tarafından amaca yönelik olarak düzenlenmiş davranış kazandırma sürecidir. Davranış değişikliği bireyin kendi yaşantısı yoluyla sağlanabildiği gibi çevreyle etkileşimi bireyde zorunlu davranış değişikliğine neden olabilir. Örneğin, başkaları tarafından bireylere uygulanan davranış geliştirme süreci eğitimi veren kişilerin amacına yönelik olup geliştirilen istendik davranışlar ise eğitim veren kişiler tarafından istenen davranışlardır. Milli eğitim programlarında ise genellikle ulusal eğitim programları çerçevesinde bireyde ulus bilinci oluşturularak toplum için önemli olan ve toplum tarafından kabul edilebilen davranış geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu çevresel davranış geliştirme eğitimi veren kişilerin amacına yönelik ve başkaları tarafından istenen davranışların geliştirilmesidir (Güneş, 2015).

Bugüne kadar yapılmış öğrenme kuramları arasında kullanılması en çok tercih edilen ve kitaplarda en fazla yer alan eğitimin tanımı ise Ertürk (1972, s. 12)'e göre, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir. Bu tanımdan yola çıkıldığında, eğitimin ardışık ve kademeli olarak birbiri üzerinden ilerleyen kazanımlardan oluştuğu anlaşılmaktadır. Eğitim ve

öğretim sürekli karıştırılan ve karşılaştırılan iki kavramdır. Oysaki öğretim eğitimin alt basamaklarından sadece birisidir.

1.3. Formal ve İnfomal Eğitim Nedir?

Formal eğitim, genellikle planlı programlı olarak ilk öğrenmelerden son programlı eğitime kadar belli alanlarda belli zamanlarda ve farklı bileşenlerin bir arada belli kurallara göre düzenlenmesiyle oluşturulmuş olan bir süreçtir.

Formal eğitim, okul öncesinden yüksek öğrenime kadar her kademede belli zaman, mekan ve program dahilinde gerçekleşen bir eğitim sürecidir. Formal eğitim, aşağıdaki başlıca özelliklere sahiptir:

- a) Büyük ölçüde planlı, programlıdır.
- b) Temel eğitim denilen (ülkeden ülkeye değişen ve genellikle 6-12 yaş arası kapsayan), eğitim planı içeren, belli hedefleri, ölçme mekanizması olan, uzman öğretmenlerin ve planlı aktivitelerin yer aldığı, devletin yön verdiği ve desteklediği zorunlu eğitimi kapsar.
- c) Yeryüzündeki ilk eğitim çalışmalarıdır. (Her düzey öğrenenleri bir sonrakine hazırlar ve belli bir düzeye gelebilmek için öncekini tamamlamak ön şarttır.)
- d) Genellikle bakanlığın en üstte, öğrencilerin en altta yer aldığı hiyerarşik bir sistemdir.
- e) Her düzeyin veya derecenin sonunda mezunlara onların bir üst düzeye/ dereceye geçmelerini veya iş bulmalarını sağlayacak diploma ya da sertifika verilir (Schugurenksy, 2000).

Formal eğitim ikiye ayrılır: örgün ve yaygın eğitim.

Örgün eğitim, belli bir yaş grubundaki bireylere verilir. Milli Eğitimin hedeflerine göre hazırlanmış eğitim programlarıyla okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir (Taymaz, 1978). İlkokul, ortaokul, lise ve yüksek öğrenim programları örgün eğitim programlarıdır.

Yaygın eğitim de ise farklı olarak, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş, bu sistemin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden ayrılmış olan kişilere ilgi ve ihtiyaç duydukları alanlarda yapılan eğitimidir (Taymaz, 1978). Halk

eğitim kursları, hizmet içi eğitim faaliyetleri, sanat okulları yaygın eğitim yapan kurumlardır.

1.4. Formal Olmayan Eğitim (İnformal Eğitim)

İnformal öğrenme, kişinin kendi hayatında yaşamından hareketle oluşan öğrenmelerim bileşkesidir. İnformal öğrenmeler çoğunlukla sınıfın dışında gerçekleşir; bunlar müze, hayvanat bahçesi, botanik bahçesi, aqua park, oyun sahaları, sivil toplum örgütleri, gençlik kulüpleri, medya (radyo, film, video, kitaplar, dergiler, televizyon, internet vb.) veya plaj, stadyum, hastane gibi sosyal hayatın devam ettiği yerlerde kazanılır. İnformal öğrenme ortamları, kişilerin problemlere farklı çözümler bulabilme becerilerini geliştirmeyi hedef edinmiştir. (Türkmen, 2010).

Formal ve informal öğrenme ortamları birbirinden net olarak ayrılır. Bu ayrıntıyı Ramey-Gassert, Walberg ve Walberg (1994) şöyle açıklamıştır. İnformal öğrenme, formal öğrenmeye göre çok daha avantajlıdır. Formal öğrenme (okulda öğrenme) gerçek objelerle sınırlı sayıda ilişkilidir oysa informal öğrenme gerçek hayatın tam da kendisidir. Bu durumda informal öğrenme doğal ortamda karşılıklı etkileşimle, motivasyonla gerçekleşir (Ramey-Gassert, 1997; aktaran, Kıyıcı ve Yiğit, 2010).

İnformal eğitim yaşam boyu süren, kişinin kazandığı davranış, bilgi, beceriyi, günlük hayatın içerisinde kopmadan (evde, okulda, parkta, tiyatrodan, iş ortamında... vb) kazandığı süreçtir (Coombs ve Ahmed, 1974).

İnformal eğitim,

- Karşılıklı iletişim ister.
- Formal eğitime göre daha kalıcı öğrenmeler içerir.
- Eğitimi veren kişinin alanında uzman olması gerekmez. Günlük hayatta her türlü ortamda gerçekleşebilir.
- Planlı değildir.
- Süreçte kişi plansız bir zamanda, olumlu ya da olumsuz davranışlarda bulunabilir (Griffin, 1994).

İnformal eğitim mükemmel olmayabilir. Bazen informal eğitim çıktıları negatif olabilir (Jarvis 2005). Öğrenciler yapıcı olmayan tutumlar geliştirebilir veya başarısızlıktan korkabilirler. İnformal öğrenme, formal öğrenmeye etki etse de bu şansa kalmıştır. Bu sebeple, informal öğrenmenin ardından bir formal öğrenmeyle karşılaşılması ya da informal öğrenmenin olumlu olması garanti değildir (Armstrong, 2009).

Başka bir deyişle, informal öğrenmeler bazen yanlış ya da eksik öğrenmeler de olabilir. Bu sebeple, informal öğrenmelerin eksik ve yanlışları formal eğitimle giderilmelidir. Peeters at al. (2014) bu konuda, informal ve formal öğrenmenin iç içe olması gerekliliğine vurgu yapmıştır.

Tutum ve davranışlar informal yolla öğrenilebilir. Öğretmenin sınıftaki hareketleri, öğrencilerin informal öğrenmelerine sebep olabilir. Bu konuda Ozalins et al. (2008); öğrencilerin öğretmenlerin farkında olmadan yaptığı davranışları, inançları ve tutumları örtük sosyal ve kültürel rolleri öğrenebileceklerini açıklamıştır. Bu anlamda öğretmen tutum ve davranışları önemlidir.

1.5. Ailede Eğitim

Bireylerin kişilik özellikleri ve temel yapısına ait bazı davranışları, aile ortamında kendiliğinden ve bazen değiştirilemez şekilde oluşmaktadır. Değişmesinin zorluğu öğrendiklerinin kendi yaşam düzeneği içerisinde kendiliğinden oluşması ve en çok etkilenen yaş sınırları içinde olmasındandır. Çünkü büyümesi, öğrenmesi, gelişmesi çok hızlıdır ve hep yaşayarak öğrendiği için değişmesi çok zordur. İnformal eğitim, aile içinde en güzel şekilde işler. Ailedeki küçükler zamanla büyükleri izleyerek onlarla özdeşleşir, büyüklerinin birer kopyası olabilirler.

Genellikle ailede eğitim kasıtlı olarak görülür. Ailede yazılı olmayan kurallar bulunur. Çocuklar girdikleri ortamlarda bu kurallara ve dolayısıyla sonundaki ödül ve cezaya göre davranışlar sergilerler.

Fakat ödül ve cezaya bağlı bu süreç okullardaki kadar kontrollü değildir. Süreç aileden aileye de genellikle değişir. Dolayısıyla yarı formal (nonformal) eğitim yani formal ve informal eğitim süreçleri birlikte gerçekleşir. Bu bağlamda, nonformal eğitim için formal okul eğitim sistemi dışında tüm ortamlarda (çeşitli kurslar, müze, hayvanat bahçesi gibi mekanlar ya da mekan dışı alanlar orman, kuru, delta,...vb)

gerçekleşebilen, fakat informal eğitimden farklı olarak bir eğitim uzmanının öğrenme sürecinde yönlendirdiği, öğreneni bir amaca sevk ettiği öğrenmelerdir diyebiliriz.

Toplumlar geliştikçe, anne-babanın iş yükü arttıkça ve aileyle çocuğun birarada geçirdiği vakit azalmakta dolayısıyla nonformal eğitim ailede daha az kazanılmaktadır. Bunun yerine küçük yaşta kreş, anaokulu, yuva gibi okulöncesi eğitim kurumlarında bulunan çocuklar için ailenin etkisi azalmakta dolayısıyla formal eğitimin rolü artmaktadır (Fidan, 2012). Ancak çocukların aile özelliklerine bağlı olarak kendiliğinden olan eğitimleri çerçevesinde yanlış veya istenmeyen davranışlar geliştirmeleri her zaman gerçekleşen bir durumdur ki informal eğitimin en büyük handikaplarından biridir. Bu istenmeyen davranışlar temelde formal eğitim sistemi içerisinde düzeltilmeye çalışılır.

1.6. Türkiye’de Formal Eğitim- Öğretim Programı

Günümüzde birbiri yerine (gerek bilerek gerekse bilmeyerek) kullanılan eğitim ve öğretim programı kavramları aslında birbirinden net olarak ayrılmaktadır. Öğretim programı, eğitimin planlı programlı, kasıtlı kısmını oluşturur dolayısıyla bu süreç tamamen formaldır. Eğitim programı denildiğinde ise; eğitimin informal ve formal kısmı düşünülmektedir. Dolayısıyla eğitim programı öğretim programını kapsayan bir içeriğe sahiptir (Kılıç ve Seven, 2008).

Program: belli bir işin hazırlık, başlangıç, süreç, sonuç gibi ayrıntılı aşamalarını, neyin nasıl ne zaman yapılacağını gösteren faaliyetlerin bütünüdür. Eğitim ve öğretim işi bireylerin ve toplumların geleceğini belirleyen ve dolayısıyla şansa ve tesadüflere bırakılmayacak kadar önemlidir bunun için her zaman plan ve program gerektirir. Eğitim alanında birçok program kavramı vardır, bunlardan bazıları şunlardır; eğitim programı, öğretim programı, ders programı.

Eğitimde oluşturulması gereken davranışların, bu davranışların nasıl kazandırılacağını, kazandırılıp kazandırılmadığının nasıl anlaşılacağını yer aldığı düzeneğe öğretim programı denir.

Bir başka tanımda ise öğretim programı, belli bir öğretim basamağındaki çeşitli sınıf ve derslerde okutulacak konuları, bunların amaçlarını, her dersin sınıflara göre haftada kaç saat okutulacağını ve öğretim metotlarını, tekniklerini gösteren kılavuzdur veya okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri içeren yaşantılar düzeneğidir (Demirel, 2007).

Tanımlardan da anlaşılacağı gibi planlı, amaçlı, kontrollü yürütülen bu kılavuz tam da formal eğitimin yol haritasını oluşturmaktadır.

1.7. Öğretim Araç Gereçleri ve Kaynaklar

Nitelikli ve verimli bir öğretimin gerçekleşmesi için öğretim ortamında araç gereçlere ihtiyaç vardır. Öğretim araçları, öğrenme işinin gerçekleşmesinde, kalıcı ve sağlıklı olmasında en önemli materyaldir. Öğretim araçları çok çeşitlidir. Hangi amaç ve davranışın kazandırılmasında, hangi araçların kullanılması gerektiğinin belirlenmesi ayrı bir öneme sahiptir. Bu yüzden amaç ve davranışların; kısa zamanda verimli ve kalıcı olarak kazandırılması için, en uygun araçların belirlenmesi gerekir (Kılıç ve Seven, 2008).

Ülke olarak eğitimde çağdaş uygarlık düzeyine yetişebilmenin önkoşulu öncelikle eğitim ve öğretimde çağdaşlığı yakalamaktır. Öğretimi çağdaş hale getirebilmek için ise uygulamayı yapan öğretmen ve idarecilerin, eğitimde kullanılan materyallerin, eğitimin yapıldığı ortamın, kullanılan yöntem tekniklerin ivedilikle çağdaş anlayışla örtüşmesi gerekmektedir. Fakat çağdaş ülkelerin standartlarına bakıldığında bizim ülkemizdeki yönetici ve idarecilerin çağdaş eğitim standartlarını taşımadığını görmekteyiz (Uçar, 1999).

Tüm dünyada hızla gelişen teknoloji ülkemizde etkilemekte ve bu etkinin yansımaları eğitim öğretim sürecine de yansımaktadır. Eğitimde kullanılan materyaller öğretimi ve öğretmenin işini kolaylaştırmakta aynı zamanda öğrenciler için dersi daha zevkli ve kolay hale getirmektedir. Dersi sıkıcılıktan kurtaran bu araç gereçler öğrencilerinde derse karşı isteklerini arttırmaktadır.

Eğitim öğretim sürecini şekillendiren öğretmen dersi daha da etkili bir şekilde dönüştürmek için uygun yöntem teknikleri kullanırken bu amaçla kullanabileceği etkili araç gereçleride seçmelidir. Dersin kazanımlarına ancak bu şekilde daha verimli olarak ulaşılır.

Eğitim öğretimde kullanılan en yaygın ve ucuz araç gereçlerin başında kitaplar gelmektedir. Kitaplar ülkemizde müfredatın uygulamadaki ön yüzü olarak dersi şekillendirmekte bu yönüyle de öğretmene büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Elde edilmesi ve kullanımı da kolay olduğundan öğrenciler içinde dersi daha verimli hale getirmektedir bu durumda ders kitaplarının önemini arttırmaktadır.

1.8. Programın Öğeleri ve Ders Kitabı

Ders kitabı; Bir dersin plan ve programına bağlı kalarak, içeriğin belirlenip öğrenenleri dersin ana programındaki hedeflere ulaştıran düzenli dökümandır.

MEB Ders Kitapları Yönetmeliği'ne göre ise ders kitabı “Her tür ve derecedeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılacak olan, konuları öğretim programları doğrultusunda hazırlanmış, öğrenim amacı ile kullanılan basılı eser” şeklinde tanımlanmaktadır (Tebliğler Dergisi, 1995).

Eğitim kaynaklarının en eski ve en çok kullanılan materyallerinden biri ve belkide en önemlisi ders kitaplarıdır. Basılı materyaller grubuna giren bu kaynaklar kişinin zaman ve mekândan bağımsız olarak bilgiyi istediği şekil ve sayıda tekrar etmesine fırsat verir (Ataman ve arkadaşları, 2001).

Öğrenciler sınıfta edindikleri bilgilerin büyük çoğunluğunu sahip oldukları ders kitapları ve öğretmenlerin kullanmış oldukları yazı tahtasıyla birlikte edinirler (Alkan,1996 ve Semerci, 2004). Coşkun ve Kuglin (1996)'in de dediği gibi, sınıfta en sık başvuru alan araç ders kitaplarıdır. Türkiye’de öğrencilerin temel bilgi kaynaklarının ders kitapları olduğu ilk ve ortaokul öğrencilerinin ödevlerini yaparken büyük oranda ders kitaplarını kullandıkları ve bunun dışında çeşitli ansiklopediler yardımcı kaynaklar, internet ve eğitim CD’lerini kullandıkları belirlenmiştir (Kaya, 2002; Tertemiz, Ercan ve Kayabaşı, 2001; Tor 2003).

Ders kitapları öğretim programının bütün öğelerini içermesinden ötürü uygulanmada (bilerek ya da bilmeyerek) en çok kullanılan ders aracıdır.

a) Öğretim hedef-davranışları ders kitabı ilişkisi: eğitim programının ilk ögesi hedeftir. Hedef öğrenciye kazandırılması düşünülen nitelikler kümesidir. Öğrencinin ulaştırılması gereken yeridir. Eğitim sürecinde her an göz önünde bulundurulması gereken bir özelliğe sahiptir. Hedef göz önünde bulundurulmadığında, istenilen yere ulaşılamaması beklenen bir durum olur.

Öğretim programına uygun hedeflere ulaşabilmek için ise hedeflerle ve programla uyumlu içeriğe ihtiyaç vardır.

b)Öğretimin içeriği ve ders kitabı ilişkisi: öğretim programın hedef ve davranışlarını kazandıracak şekilde ünite ve konuların düzenlenmesi içerik olarak ifade edilir (Sönmez, 1999). Çoğu zaman öğretmen programı hiç incelemeyen ders

kitaplarındaki ünite ve konuları ve bunlarla ilgili bilgileri sınır kabul ederek öğrenme ve öğretme etkinliklerini düzenler. Hedef – davranışlarla içerik arasında birebir örtüşme vardır. Bu örtüşme, ders kitaplarında bir bütün olarak gerçekleşebilir. Ders kitaplarında programdan sapmalar olmamalıdır.

Öğretimde içeriğin düzenlenmesi, öğretim hedeflerinin gerçekleşmesi için önemlidir. Hedefe götürecek davranışların kazanılmasında ortama doğru ve standart bilgilerin sunulması, içeriğin önceden bilinmesi ve düzenlenmesiyle mümkündür. İçeriğin kaliteli aktarımı ise öğretme-öğrenme durumlarının niteliğiyle ilgilidir.

c)Öğrenme- öğretme durumları ve ders kitabı ilişkisi:

Öğretim programının en can alıcı kısmı öğrenme-öğretme durumlarıdır. Çünkü istenilen kazanımlara ulaşmak için en verimli kullanılması gereken yer burasıdır. Dersin işlenmesi aşamasında kullanılan strateji, yöntem, teknik, ipucu, dönüt düzeltme, dikkat çekme, öğrenci ve öğretmenin nitelikleri, faydalanılan teknoloji, değerlendirme teknikleri, öğretimin kalitesini etkiler.

Ders kitabı öğretimin kalitesinde öğretmen ve öğrenci için en önemli materyaldir. Öğrenme-öğretme ortamının oluşturulmasında ders kitapları bir pusula rolü oynayabilir. Çünkü değişkenlerin kullanım yerini, zamanını, türünü ve düzeyini ders kitaplarında vermek mümkündür.

Bu sayılan öğelerin herhangi birinde eksiklik yada aksaklığın olup olmadığı ise ancak değerlendirme ögesiyle tespit edilebilir.

d)Öğretimi değerlendirme ve ders kitabı ilişkisi:

Öğretim programının son ögesi değerlendirmedir. Değerlendirme olmadığı ya da eksik olduğu durumlarda, programın başarı ile uygulandığı söylenemez. Çünkü belirlenen hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı değerlendirme ile mümkündür. Bu yönüyle iyi hazırlanmış bir ders kitabı öğretmen ve öğrenci için dönüt niteliğindedir. Değerlendirme aşamasında ünite ve konuların sonunda belirlenen hedef davranışların kazanılıp kazanılmadığını ölçecek ölçme araçları vermek, standart sağlamak mümkündür. Ders kitaplarındaki hazırlık ve değerlendirme aşamasındaki uygun ölçme araçları öğretimin kalitesini olumlu yönde etkiler (Kılıç ve Seven, 2008).

Yalın (1996)'ın yaptığı çalışmada öğretmenler dersin bütününe ders kitaplarına göre belirlemektedir, nitekim dersin kazanımlarını, içeriği, ev ödevlerini

sınav sorularını, strateji yöntem ve teknikleri bunlara örnek verebiliriz. Ders kitaplarının öğretmenlere sınıf içinde yol gösteren ana kaynak olduğunu bu çalışmaya dayanarak söyleyebiliriz. Buradan yola çıkarak eğitim öğretimde görsel araçlar içinde en çok ders kitaplarının kullanıldığını söyleyebiliriz (Demirel, 1999; Binbaşoğlu, 1995). Yapılan bir diğer çalışmada öğretim programının öğeleri olan hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri, değerlendirme gibi temel bölümlerin ders kitaplarıyla birebir örtüştüğü bu yüzdende öğretmenler tarafından ana kaynak olarak kullanıldığı belirtilmiştir (Demirel ve Kıröğlu, 2005).

1.9. Bilgi Kaynağı Olarak Kitaplar

İnsanı şekillendiren eğitim ve kültür birbirinden ayrılmaz iki öğedir. Birbirinden etkilenir ve insanın varoluşunu yönlendirir. Eğitimin temelini ise bilgi kaynağı olan kitaplar güçlü bir şekilde sağlar.

Fen bilimleri dersi programının öğeleri yapılandırmacı eğitim yaklaşımına göre geliştirilip yenilenmiştir. Buna göre programın her aşaması yeniden şekillenmiştir.

2005-2006 yıllarında kullanılan öğretim programlarının temeli oluşturmacı öğrenme kuramı; Wittrock tarafından geliştirilen ve Ausubel'in 'öğrenmeyi etkileyen en önemli faktör öğrencinin bilgi birikimidir' şeklinde ifade edilen düşüncesine dayanmakla birlikte öğrencinin geçmiş yaşantılarını kullanarak yeni bilgiyi oluşturmasına dayanır (Hand ve Treagust, 1991; Turgut ve ark., 1997; Appleton, 1997; akt. Özmen, 2004). Diğer adıyla yapılandırmacı öğrenme kuramına göre öğrenciler bilgiyi önceki yaşantılarından getirdikleri becerilerle kendileri yapılandırırılar. Bu durumda eğitim-öğretim eski öğretmen merkezli anlayıştan sıyrılarak öğrenci merkezli hale gelmiştir. Öğretmen öğrenciye direk bilgiyi sunmaktan ziyade sosyal ortam içerisinde bilgi yapılandırmasına rehberlik eden konumundadır (Yurdakul, 2004). Dolayısıyla öğretmenin rolünde de önemli değişiklikler olmuş, bilgi öğretmen tarafından hazır verilen değil öğrenci tarafından oluşturulan bir kavram haline gelmiştir.

Yapılandırmacı öğrenme kuramı incelendiğinde; program okulda ve okul dışında öğrencilerin günlük hayatıyla ilgili olmalı, içerik temel kavramlar üzerinde şekillendirilmeli, belirli içerik hem derinlemesine hem de genişliğine incelenmeli, öğretmen bilgiyi sunan değil öğrencilerin oluşturmasına fırsat veren ve ortam

hazırlayan kişi olmalı, bilgiler ezberden uzak dolayısıyla hatırlayarak yapılan değil bizzat öğrencinin kendi tarafından problemleri çözebilmesine olanak sağlayan temeller üzerine oturmalı (Good ve Brophy, 2000; akt. Yurdakul, 2004). Geleneksel yaklaşımdan yapılandırmacı öğrenme kuramına geçişle kitapların eğitimdeki rolünde de bir takım değişiklikler olmuştur.

Köseoğlu ve ark.'nın da (2003, s. 133) dediği gibi “öğretim doğrudan ne ders kitapları ne de başka bir kaynakta yer alır, bu kaynaklar sadece araçlardır”. Yapılandırmacılık kuramının ders kitaplarına yansımalarıyla kuram öğrencileri şekillendirmeyi amaçlamıştır. Bu şekilde kitaplar derste bilgiyi öğrenciye sunmak yerine öğretmen ve öğrenciye rehber olarak bilginin yeniden yapılanmasına fırsat vermelidir (Sözbilir, şenocak ve Dilber; 2006).

Öğretmen Açışından Ders Kitabı

Öğretmen iletişim ortamında kanalların kullanılmasına rehberlik etmesi için bazı özellikleri kazanmış olmalıdır. Bunlar genel olarak kişisel özellikler ve mesleki özelliklerdir. Aşağıda öğretmenin bu özelliklerinin ders kitabı kullanımındaki etkisi üzerinde durulmuştur.

Öğretmenin kişisel özellikleri, temel insani özelliklerini ifade etmektedir. Bunun temelini sevgi oluşturmaktadır. İnsanları sevmek; onlara ihtiyaç duyulduğunda gerekli yardımı yapmayı, verilen bir görevin yerine getirilebilmesi için gerekli çabayı göstermeyi önemli kılar. İletişimde güçlü bir öğretmen ders kitabını bilgi için hedef olarak değil bilgiyi yapılandırmada yardımcı bir kaynak olarak kullanmayı bilir.

Öğretmenin mesleki özelliklerini konu alanı bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür oluşturur.

Öğretmenin konu alan bilgisi, mesleğin icra edilmesi için gerekli bilgi donanımını ifade eder. Hizmet öncesi eğitimi sırasında öğretmen gerekli konu alan bilgilerini almak zorundadır. Günümüzde her an pek çok yeni bilginin üretilmesi, bilgilerde çok hızlı değişikliğin olmasını beraberinde getirmektedir. Bu yüzden, öğretmenin gerekliliğini kaybetmiş ya da şekil değişirmiş bilgileri olabilir. Ders kitapları, öğretmene konu alanında meydana gelen değişmeleri bir arada verme özelliğine sahiptir. Hizmet içi eğitimlerle de bu değişimler takip edilebilir.

Öğretmenin meslek bilgisi, öğrenciye kazandırılması gerekli davranışların nasıl kazandırılacağını; yani öğrenmenin nasıl kılavuzlanacağını, öğretme yol ve

yöntemlerini kapsar. Ders kitapları bu konuda öğretmene hazır doküman oluşturur. Bu işi öğretmen kılavuz kitapları yeterince titizlikle hazırlandığında yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak üstlenebilir.

Genel kültür, öğretmenin konu alanı bilgisini aktarırken diğer alanlardaki bilgilerle bağlantı kurmasını sağlayan, öğretim ortamını daha zevkli hale getiren bir özellik taşır. Ders kitaplarında, diğer ders alanlarıyla bağlantı kurulması için gerekli bilgilerin ve ipuçlarının verilmesi öğretmenin bu konudaki çabasını destekler (Kılıç ve Seven, 2008).

Ders kitapları öğretmenler tarafından müfredat program gibi algılanıp olduğu gibi öğrencilere aktarılmaya çalışılmaktadır. Oysaki ders kitabındaki kazanımların, konuların, programa uygunluğuna bakılıp, kavramların doğru verilip verilmediği değerlendirilmeli, yanlış anlaşılmalara sebebiyet verilmemeli. Ders kitapları bu anlamda öğretmeni rehin almamalı, yol göstermelidir. Öğretmenler bu anlamda ders kitaplarını iyi analiz edip mevcut durumu değerlendirmelidirler (Güneş ve Çelikler, 2010).

Öğrenci Açısından Ders kitabı

Yapılandırmacı yaklaşımla birlikte öğrenmenin merkezinde öğrencinin olduğu kabul edilmiştir. Öğrenci özellikleri denince, ilk akla gelmesi gereken, insan özellikleridir. Her insanda bulunan temel özelliklerin yanında, ayrıca öğrencinin yaş, gelişim ve öğrenme özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Ders kitapları, hangi yaş grubundaki öğrenciye yönelik hazırlanmışsa, içerik de ona göre düzenlenir. Bu hem öğretmenin işini kolaylaştırır, hem de öğrencinin ilgisini çeker (Kılıç ve Seven, 2008).

Öğrencinin gelişim düzeyi yaşıyla da ilgilidir. Fakat aynı zamanda, farklı gelişim alanlarının göz önünde tutulması, öğrencinin gelişimini, daha sağlıklı sürdürmesine ve ortamda kendini bulmasına yardımcı olur. Bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişim özelliklerinin ders kitaplarında göz önünde bulundurulması; öğretmenin her durumda nasıl davranması gerektiği konusunda çok derin araştırmalar yapmasına ihtiyaç bırakmaz. Zira bu zaman kaybını, yanlış ve eksik yönlendirmeleri önleyebilir. Çünkü öğretmenler yakın zaman dilimlerinde farklı yaş gruplarıyla öğretim yaparken hedefin düzeyini kestiremeyebilirler.

Ders Kitabı –Kaynak Kitap Etkisi

Okullarda eğimin sürdürülmesinde çeşitli öğretim araçları kullanılmaktadır. Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle, eğitim öğretimde araçlar da çeşitlenmiştir. Fakat yinede bunların temelinde ders kitapları vardır. Ders kitaplarında araç gereçlerle sunulabilecek pek çok fotoğraf, şekil, grafik, şema, harita vb. görsel materyal konu anlatımı ile birlikte bulunmaktadır. Bu yönüyle de ders kitapları teknolojik araç-gereçlerin rolünü azda olsa üstlenmektedir.

Okulda bazı araç-gereçlerin olmasına rağmen görsel materyalin sunulması amacıyla ders kitaplarının tercih edildiğine de rastlanabilmektedir. Tek bir görsel materyali sınıfa sunmak amacıyla teknolojik araç- gereçlerin hazırlanmasında uzun zaman gerekebilir; ya da görselin hazırlanması öğretmen için uzun süre alabilir. Bu tür durumlarda öğretmen, ders kitaplarındaki hazır görselleri kullanabilir. Diğer taraftan öğrencilerde ders kitapları sayesinde derste gördükleri bir görsel materyali diledikleri zaman evlerinde ya da herhangi bir yerde tekrar inceleme ve üzerinde işlem yapma imkânına sahip olabilirler.

Dünyanın değişik ülkelerinde yapılan araştırmalardan, ders kitaplarının dünya genelinde, hala okullarda kullanılan başlıca materyallerden biri olarak görüldüğü sonucu çıkmıştır. Türkiye’ de ise Seven (2001)’ in 7 ilde yaptığı araştırmada ders kitabının %72.64 oranı ile ülkemizde de en fazla kullanılan araç-gereç olduğu; yine %69.5 oranında her derste kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Bu nedenle ders kitaplarının gelişen teknolojiye rağmen eğitim ve öğretimde önemli rol üstlendiğini söylemek mümkündür (Kılıç ve Seven, 2008).

Dünyada gelişen ve gelişmekte olan teknolojiye rağmen öğrenciler için okullardaki temel bilgi kaynağı kitaplardır. Yalnızca öğrenciler değil veliler için de kitaplar birinci derece bilgi kaynağıdır. Bu açıdan bakıldığında öğretimin merkezinde ders kitapları hala yerini ve önemini korumaktadır (Soong & Yager, 1993). Okullarda okutulacak ders kitapları eğitim–öğretimin kalitesini bu derece etkileyecekken kitap seçiminde ya da değerlendirilmesinde son derece dikkatli ve özenli davranılmalıdır (Güneş ve Çelikler, 2010).

Öğrencilerin neredeyse bütün bilgilerin kaynağı olarak ders kitaplarını gördüklerini ve ders kitabını bütün bilimlerin kendisinden faydalandığını düşündüklerini, hatta öğrenci velilerinin bile ders kitaplarını öğretimin merkezine

koyduklarını düşünecek olursak (Soong & Yager, 1993) ders kitaplarının ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Okullarda ders kitabı öğrenmeden birinci derecede sorumluymuş gibi görülüp öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu tarafından kullanılmaktadır. Müfredat programı yerine kullanılan ders kitabı içeriğin düzenlenmesinde, dersin işleniş şeklinde, değerlendirmede en önemli materyaldir (Baslantı, 2000). Bütün bu nedenlerden ötürü kitaplar hazırlanırken nelere hizmet ettiği ve ne kadar sık kullanıldığı gözönünde bulundurularak hazırlanmalıdır. Programın kazanımlarını tam olarak içermelidir, yapılandırmacılık temelli, öğrenciyi aktif hale getiren öğretmeni tereddütlere düşürmeden, bilgi yanlıları içermeden konuyu can alıcı bir şekilde ifade etmelidir (Kaptan, 1999).

Ders kitaplarının birçok faktörü içermesi, öğretmen ve öğrenci için ayrı ayrı roller üstlenmesi, bilgiyi hazır olarak vermemesi ve programın öğelerinin ihtiyaçlarını kapsamaması bakımından bir takım değişikliklere gidilmesi ihtiyacı hissedilmiştir. Her ders kitabının bir de öğretmen kılavuz kitabının olması gerekmektedir. Kılavuz kitaplar öğretmene hazırlık aşamasında yol gösterici, yardımcıdır; kazanımların içerikle farklı yöntem ve tekniklerle nasıl ne şekilde kazandırılacağı, öğrenci tarafından yapılandırılma aşamasında öğretmene ne gibi görevler düşüğünü belirtir.

Öğretmen kılavuz kitapları, sınıf ortamında disiplin problemlerinin çıkmasını engellemekte önemli bir yere sahiptir. Çünkü öğretmen; sınıf içinde, kimin neyi, ne zaman yapacağını kılavuz kitap yoluyla belirlediğinden boşluklar doğmaz. Çünkü sınıf içi disiplin probleminin bir kısmı boşlukların ortaya çıkmasından doğmaktadır (Kılıç ve Seven, 2008).

MEB İlköğretim programı Fen ve teknoloji dersinde 2005-2006 yıllarında yapılan değişikliklerle ders kitabının yanında öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabı da hazırlanmıştır. Yapılandırmacılık temelli hazırlanan bu programda öğretmenin rehber olması amaçlanmış ve bu amaçla öğretmen kılavuz kitabına ihtiyaç duyulmuştur. Öğretmenlere özel hazırlanan öğretmen kılavuz kitabında; öğretmenin nasıl rehber olacağı, kazanımlara nasıl ulaşılacağı, dersler arası bağlantıların nasıl kurulacağı, hangi strateji yöntem ve tekniklerin kullanılabileceği, öğrenme sürecinin nasıl değerlendirileceği gibi konularda öğretmene yollar gösterilmesi amaçlanmıştır.

Öğretmen Kılavuz Kitabı

Tebliğler Dergisi (2004)' te de yayınlandığı gibi Öğretmen kılavuz kitabı: Ülkenin hedefleri doğrultusunda eğitim-öğretim programlarının hedef kazanımlarına uygun olarak öğretmene yardımcı olması amacıyla hazırlanmış basılı/PDF formatında eserlerdir. Bu eser öğretmenin ders içi ve ders dışında kullanabileceği ünitenin içerikleri, konu, örnek, etkinlik, deney, ödev, performans ve proje konuları, alternatif değerlendirme biçimleri, ders dışı kullanabileceği öğrenme aktiviteleri ve yararlanabileceği farklı kaynakları içerir.

Millî eğitim bakanlığı ders kitapları ve eğitim araçları yönetmeliği'ne göre Öğretmen kılavuz kitabında öğretmenin kullanabileceği pek çok önemli ayrıntı bulunur. Ünitelerin akış şemasına, hangi konuların ve alt başlıkların yer aldığına, hangi üniteye ne kadar zaman ayrılacağına, hangi kazanımlardan oluştuğuna, hangi kavramlara girilmemesi gerektiğiyle ilgili sınırlamalara, konulara ait bilgi-içerik-uygulama ve örneklere, farklı yöntem-strateji-tekniklere, kullanılacak araç-gereçlere, dersin işlenişiyile ilgili ön hazırlıklara, bir önceki dersle ilgili hatırlatma ve bağlantılara, ipuçlarına, sorulara, ders kitabındaki bazı şekil ve şemalarla ilgili ayrıntılı açıklamalara, öğrenci kılavuz kitabıyla ilgili bağlantı ve ödevlere, etkinlik ve deneylerle ilgili uyarılara, yapılandırmacı yaklaşımla çözüm bulacakları proje ve ödev örneklerine, ölçme ve değerlendirme ölçeklerine, son bölümde gerekli görülürse sözlük bölümüne gibi dersin verimini arttıracak önemli bilgi ve kısımlara yer verilir (Meb mevzuat, 2012).

Öğrenci Çalışma Kitabı

MEB Tebliğler Dergisi'nde de yapılan tanımda Öğrenci çalışma kitabı: Ülkenin hedefleri doğrultusunda yapılan eğitim-öğretim programlarındaki amaç ve açıklamalar doğrultusunda dersi kazanımlarına ulaştıracak, öğrencilerin öğrenmesinin kolaylaştıracak ve onları geliştirecek okuma parçaları, açıklamalar, örnekler, farklı etkinlikler, soru ve testler, alıştırmalar, yardımcı kaynak adresleri içeren basılı eserlerdir. Bu eser yanında CD, DVD, VCD gibi ek materyalleri de kapsayabilir, şeklinde tanımlanmıştır (Tebliğler Dergisi, 2004).

Millî eğitim bakanlığı ders kitapları ve eğitim araçları yönetmeliği'ne göre Öğrenci çalışma kitabında; dersin kazanımları doğrultusunda konuyla ilgili öğrenmeyi pekiştirici çalışmalar, örnekler, farklı ölçme ve değerlendirme

teknikleriyle hazırlanmış sorular, okuma parçaları, internet kaynaklı çalışmalar, bazı dersler için sesli ya da görüntülü yardımcı kaynaklar, CD, DVD, VCD, gibi araçlar, deney ve etkinliklerle ilgili yapılacak ön hazırlıklar, uyarılar, sağlık ve güvenlik tedbirler yer almaktadır (Meb mevzuat, 2012).

Öğrenciler ve öğretmenler tarafından en çok kullanılan materyal ders kitaplarıdır. Öğrenciler öğrenmek, öğretmenler öğretmek için kullansa da aynı materyal aynı şekilde sunulmaktadır her iki grubada. Oysa yapılandırmacılık temel alınarak hazırlanan eğitim programımızda öğrencinin kendi kendine öğrenmesine fırsat verilmesi yer alır. Bu durumda öğrencilerin öğrenmesini destekleyecek, onlara özel kaynaklara ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacı karşılayacak olan ise öğrenci çalışma kitaplarıdır. Dolayısıyla bu şekilde öğrenciler kendi öğrenme süreçlerini değerlendirebilirler.

Öğrenci çalışma kitapları, öğrencilerin davranışlarının kalıcı hale gelmesi için gereklidir. Her ders kitabının bir de öğrenci çalışma kitabının olması, ders kitabının daha kullanışlı olması ve çekici olmasını sağlar (Kılıç ve Seven, 2008)

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, nitel bir araştırma olarak planlanlanmış ve öğrenci çalışma kitabı ile öğretmen klavuz kitaplarının öğretimde kullanım durumlarını belirlemeyi amaçlayan tarama modelinde, betimsel bir çalışmadır.

2.2. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örneklemini 2015-2016 Eğitim-Öğretim yılında Samsun il merkezinde ve merkeze bağlı ortaokullarda öğrenim gören öğrenciler ile öğretmenler oluşturmaktadır. Çalışma 108 adet 7. Sınıf öğrencileri ve ortaokullarda görev yapan fen bilimleri öğretmenleriyle yapılmıştır. Çalışma merkezde yer alan İlkadım ve Tekkeköy ilçelerinde öğrenim gören toplam 108 adet 7. Sınıf öğrencileri ile ve Vezirköprü, Havza, Bafra, Çarşamba, Tekkeköy, Atakum, İlkadım ilçelerinde görev yapan toplam 108 fen bilimleri öğretmeni ile yapılmıştır.

2.3. Veri toplama araçları

Çalışmada, öğrenci ve öğretmenler için açık uçlu sorulardan oluşan nitel veri toplama araçları kullanılmıştır. Öğrencilere çalışma kitabı için 15 açık uçlu sorudan oluşan klavuz kullanım formu uygulanmıştır. Fen bilimleri öğretmenlerine ise 10 açık uçlu sorudan oluşan Öğrenci çalışma kitabı kullanım formu ile Öğretmen klavuz kitabı kullanım formu kullanılmıştır.

2.4. Verilerin analizi

Uygulanan formlardan elde edilen veriler içerik analiz yöntemiyle analiz edilmiş ve ayrı ayrı tablolaştırılmıştır. Analiz için çalışmaya katılan kişiler araştırma etiği çerçevesinde açık isimleri yerine kodlanarak değerlendirilmiştir (Ö₁, Ö₂, Ö₃, Ö₄, Ö₅, Ö₁₀₈ kodlarıyla kodlanmıştır).

Ayrıca bazı öğretmenlerle klinik görüşmeler yapılmış ve öğretmen görüşleri analiz edilerek değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Bulgular

Çalışmada, öğretmenlere öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitapları ile ilgili, öğrencilere ise öğrenci çalışma kitabı ile ilgili sorulan yanı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış sorulara yönelik bulgular ayrı ayrı sunulmuştur. Elde edilen bulgular tablolarla birlikte verilmiş ve yanıtlar ile ilgili yorum yapılmamıştır.

3.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Soru 1. Öğrenci çalışma kitabını (ÖÇK) yararlı buluyor musunuz?

Bu soruyla ilgili yanıtlar üç grupta sınıflandırıldı. ÖÇK' yı yararlı bulan öğrenciler %62.9 oranında iken yararlı bulmayanlar %21.2 ve kısmen yararlı bulanlar 15.7 oranında saptanmıştır. Yararlı bulanlardan, Ö₂ ve Ö₃ kodlu öğrenciler: yararlı buluyorum çünkü ÖÇK kendimizin ve arkadaşlarımızın düşüncelerini ortaya koymamızı sağlıyor. Yararlı bulmadığını belirten öğrencilerden, Ö₂₃ kodlu öğrenci: İyi anlatılmamış, etkili değil, test çözmek istiyorum, zaman kaybına neden oluyor ve bu nedenle ÖÇK' yı kullanmıyoruz, yanıtını vermiştir. %15.7'lik orandaki öğrenciler ise ÖÇK' yı kısmen yararlı bulduklarını ve bazen kullandıklarını belirtmişlerdir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrenci çalışma kitabının yararlı olup olmadığı ile ilgili % frekans değerleri

Belirtilen yanıtlar	Frekans	%
Yararlı buluyorum	68	62.9
Kısmen yararlı	17	15.7
Yararlı bulmuyorum	23	21.2

Soru 2. Öğrenci çalışma kitabı ünite ile ilgili ön bilgilerinizi ölçüyor mu? Açıklayınız.

Tabloda, görüldüğü gibi ÖÇK'nın ön bilgilerini üniteye hazırlık olarak etkinlik ve sorularla ölçtüğüne inanan öğrenciler %61.1 ile çoğunluktadır. Ö₁₈ kodlu öğrenci: evet özellikle Fen ve Türkçenin ÖÇK'ya bayılıyorum, şeklinde cevap vermiştir. Ön bilgilerinin bazen ölçüldüğünü düşünen öğrencilerin oranı %8.3 iken %27.7'lik bir grup ön bilgilerinin ölçülmediğini düşünmektedir. Soruyu hayır diyerek cevaplayan Ö₂ kodlu öğrenci hocalarımızın bazıları çalışma kitabını hiç açtırmıyor bile diyerek fikrini belirtmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrenci çalışma kitabının ünite ile ilgili ön bilgileri ölçüp ölçmediğine ait % ve frekans değerleri

Belirtilen yanıtlar	Frekans	%
Evet ölçüyor	66	61.1
Kısmen ölçüyor	9	8.3
Hayır ölçmüyor	30	27.7

Soru 3. Öğrenci çalışma kitabını hangi sıklıkla ve nerede (ev-okul-ders içi-ders dışı) kullandınız?

Tablo 3 iki başlık altında sınıflandırıldı. Buradan elde edilen verilere göre ÖÇK mekan olarak % 62.9 ile en çok okul dışında ödev şeklinde kullanılmış, Ö₉ kodlu öğrenci soruyu şu şekilde yanıtlamıştır: Genellikle inek otlatırken okurum hem de hafta sonları. Öğrencilerin % 55.5'i okulda kullandıklarını belirtmiş hatta Ö₁₈ kodlu öğrenci okulda derslerde aktif olarak kullandığını belirtmiştir. % 36.1' lik kısım ders içinde % 28.7'lik kısım ise ders dışında kullandığını belirtmiştir. Ö₉ kodlu öğrenci hem ders içi hem ders dışında kitabı kullandığını belirtmiştir. % 9.2'lik kısım ise kitabı kullanmadıklarını belirtmiştir. Bu gruptaki Ö₂₃ kodlu öğrenci kitaba ihtiyaç duymayıp daha çok test çözmek istediğini belirtmiştir.

Tablo 3. Öğrenci çalışma kitabının hangi sıklıkla ve nerede kullanıldığıyla ilgili % ve frekans değerleri

Belirtilen yanıtlar	Frekans	%
Mekan, Okul dışında kullanan	68	62.9
Mekan, Okulda kullanan	60	55.5
Sıklık, Ders içi kullanan	39	36.1
Sıklık, Ders dışında kullanan	31	28.7
Kullanmayan	10	9.2

Soru 4. Öğrenci çalışma kitabının kaldırılmasıyla ilgili ne düşünüyorsun, açıklar mısın?

Tablo 4’de % 54.6 oranında ÖÇK’lar kaldırılmamalı diyen öğrenciler kitabın kendilerine her yerde yardımcı olduğunu, bu sayede öğrendiklerini daha iyi tekrar ettiklerini ifade etmişlerdir. Ö₁₂ kodlu öğrenci: ÖÇK’lar kaldırılmamalı fakat daha etkin hale getirilmeli, kitaptaki etkinlikleri uygulayamıyoruz, diyerek soruyu yanıtlamıştır. Ö₄ kodlu öğrenci ise kaldırılmasın yoksa daha çok test çözmek zorunda kalırız, demiştir. Öğrencilerin % 14.8’i kitabın kaldırılmasının onları etkilemeyeceğini belirtmişlerdir. Ö₁₆ kodlu öğrenci kaldırılmasın kalıcı oluyor ama kaldırılırsa olur çünkü kafa karıştırıyor diyerek kararsızlığını ifade etmiştir. % 26.8’ lik kısım ÖÇK’ nın kaldırılması gerektiğini düşünmektedirler. Ö₇₁ kodlu öğrenci kaldırılmasın, bu saltanatın kaldırılıp cumhuriyetin gelmesi gibi birşey diyerek tablet istediğini belirtmiştir.

Tablo 4. Öğrenci çalışma kitabının kaldırılmasıyla ilgili düşüncelerin % ve frekans değerleri

Belirtilen yanıtlar	Frekans	%
ÖÇK Kaldırılsın	29	26.8
Fark etmez	16	14.8
ÖÇK Kaldırılmasın	59	54.6

Soru 5. Öğrenci çalışma kitabının gerekli olup olmadığıyla ilgili düşüncelerini yazar mısınız?

Tablo5'teki bulgular üç grupta sınıflandırıldı. Buna göre ÖÇK'ların gerekli olduğu yönünde yanıt veren öğrencilerin oranı %61.1' dir. Ö₁ kodlu öğrenci çok gerekli çünkü kitap sayesinde bilgilerimizi ölçebiliyoruz diyerek soruyu cevaplamıştır. % 5.5'lik kısım kitabın gerekli olup olmadığı konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir. % 33.3'lük kısım ise kitabın gerekli olmadığını düşünmektedir. Ö₇₀ kodlu öğrenci gerekli değil çünkü onun yerine test çözüyoruz, ö₈₀ kodlu öğrenci ders kitabı konuyu zaten anlatıyor, ö₈₅ kodlu öğrenci öğretmenden yeterince anlıyoruz çalışma kitabına gerek yok şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 5. Öğrenci çalışma kitabının gerekliliğiyle ilgili düşüncelerin % ve frekans değerleri.

Belirtilen yanıtlar	Frekans	%
Gereklidir	66	61.1
Kararsızım	6	5.5
Gerekli değil	36	33.3

Soru 6. Öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikleri yaşamınızda uygulayabiliyor musunuz? Açıklayınız.

Tablo 6'da da belirtildiği gibi öğrencilerin %31.4 'ü çalışma kitabındaki etkinlikleri yaşamında uygulayabildiğini söylemiş ve Ö₃ kodlu öğrenci günlük hayatta karşılaştıklarını ve bu bilgilerin daha kalıcı olduğunu vurgulamıştır. Grubun % 46.2 'si çalışma kitabındaki etkinlikleri yaşamında uygulayamadığını belirtti. Bunun sebeplerini gerek duymadım karşılaşmadım yada deney malzemelerimiz yok gibi nedenlere bağlamışlardır. Ö₂₃ kodlu öğrenci etkinlikler zor ve bunlar için zamanımız yok diyerek fikrini belirtmiştir. Bazen uyguladığını belirten % 22.2'lik kısımdaki Ö₅ ve Ö₇ kodlu öğrenciler deney malzemeleri olmadığı için etkinlikleri yapamayıp yaşamlarında uygulayamadıklarını belirtmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikleri yaşamlarında uygulayabilmeleriyle ilgili % ve frekans değerleri

Belirtilen yanıtlar	Frekans	%
Evet uyguluyorum	34	31.4
Kısmen uyguluyorum	24	22.2
Hayır uygulamıyorum	50	46.2

Soru 7. Öğrenci çalışma kitabı öğrenmenizi kolaylaştırıyor muydu? Açıklayınız.

Tablo 7’de belirtildiği gibi öğrencilerin %62’si öğrenci çalışma kitabı öğrenmemizi kolaylaştırıyor derken genel olarak çalışma kitabındaki etkinliklerin, testlerin ilgi çekici ve eğlenceli olduğunu bu sayede tekrarlarla konuyu daha iyi anladıklarını belirtmişlerdir. Grubun 11.1’i bazen kolaylaştırıyor derken %26.8’i ise öğrenmemizi kolaylaştırmıyor diyerek soruyu yanıtlamıştır. Öğrenmemizi kolaylaştırmıyor diyen Ö₈₈ ve Ö₁₀₀ kodlu öğrenciler ders kitabından daha iyi anladıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 7. Öğrenci çalışma kitabının öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırıp kolaylaştırmadığıyla ilgili % ve frekans değerleri

Belirtilen yanıtlar	Frekans	%
Evet kolaylaştırıyor	67	62
Kısmen kolaylaştırıyor	12	11.1
Hayır kolaylaştırmıyor	29	26.8

Soru 8. Öğrenci çalışma kitabını deney ve uygulamalar için gerekli buluyor musunuz? Açıklayınız.

Tablo 8’ de görülüşü gibi öğrenci çalışma kitabını deney ve uygulamalar için gerekli buluyor musunuz sorusuna öğrencilerin büyük çoğunluğu % 50 gibi bir oranla hayır gerekli bulmuyorum demiştir. Ö₅₄ kodlu öğrenci: hayır çoğumuz okumadan çözüyoruz, internette bakarak, derken adeta bir itirafta bulunmuştur. Ö₁₀₃ kodlu öğrenci ise çalışma kitabının sıkıcı olmasından yakınmıştır. Öğrencilerin % 8.3sı bazen gerekli bulunduğunu belirtirken, % 41.6’sı ise ÖÇK’yı deney ve uygulamalar için gerekli bulunduğunu ifade etmiştir. Gerekli bulan öğrenciler çalışma kitabının pekiştirici, sınavlara yardımcı ve günlük hayatla ilişkili olduğundan bahsetmişlerdir.

Tablo 8. Öğrencilerin öğrenci çalışma kitabını deney ve uygulamalar için gerekli bulup bulmadığıyla ilgili % ve frekans değerleri.

Belirtilen yanıtlar	Frekans	%
Evet buluyorum	45	41.6
Kısmen	9	8.3
Hayır bulmuyorum	54	50

Soru 9. Öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikler ilginizi çekiyor muydu? Açıklayınız.

Tablo 9’da öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikler ilginizi çekiyor muydu, sorusuna verilen yanıtlar sınıflandırıldığında;

Öğrencilerin %33.3’ü etkinliklerin ilgi çekici olduğunu belirtirken büyük bir çoğunluk etkinlikleri merak uyandırıcı bulmuş Ö₂ kodlu öğrenci ise etkinlikleri yapmanın zevkli olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin % 25’ i kısmen ilgimi çekiyor derken % 28.7’si ilgi çekici olmadığını düşündüğünü belirtmiştir. Bu konudaki düşüncelerini bir grup öğrenci deneyleri yapamıyoruz dolayısıyla yapamadığımız etkinliklerin sorularını da çözemiyoruz demiştir. Ö₆₀ kodlu öğrenci ise: maalesef teşvik edici değil, diyerek fikrini belirtmiştir.

Tablo 9. Öğrenci çalışma kitabındaki etkinliklerin öğrencilerin ilgisini çekip çekmediğiyle ilgili görüşlerin % ve frekans değerleri.

Belirtilen yanıtlar	Frekans	%
Evet ilgimi çekiyor	36	33.3
Kısmen	27	25
Hayır ilgimi çekmiyor	31	28.7

Soru 10. Öğrenci çalışma kitabı kalıcı öğrenmeniz üzerinde etkili miydi? Açıklayınız.

Veriler üç grupta sınıflandırıldı. Buna göre öğrenci çalışma kitabını kalıcı öğrenmeleri üzerine etkili bulan öğrenciler % 60.1dir. Öğrenciler kitabın etkinlik temelli olmasının, öğrencilerin bolca konu tekrarı yapmalarına fırsat vermesinin kalıcı öğrenmeleri üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ö₁₅ ve Ö₉₃ kodlu

öğrenciler çalışma kitabındaki deneylerin kalıcı öğrenmelerini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Öğrencilerden çalışma kitabını kalıcı öğrenmeleri üzerinde bazen etkili bulanlar % 12.9 etkili bulmayanlar ise % 37.9 dur. Ö₉ kodlu öğrenci kitapta konu anlatımı olmadığı için, ö₁₀₇ kodlu öğrenci ise deney malzemelerinin olmaması ve etkinlikleri yapamamalarından dolayı kitabın kalıcı öğrenmeleri üzerinde etkili olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 10. Öğrenci çalışma kitabının kalıcı öğrenmeler üzerindeki etkililiğiyle ilgili görüşlerin % ve frekans değerleri.

Belirtilen yanıtlar	Frekans	%
Evet etkili	65	60.1
Kısmen etkili	14	12.9
Hayır etkili değil	41	37.9

Soru 11. Öğrenci çalışma kitabıyla ilgili belirtmek istediğiniz olumlu olumsuz düşüncelerinizi açıklayınız.

Tablo 11’de öğrenci çalışma kitabıyla ilgili belirtmek istediğiniz olumlu olumsuz düşüncelerinizi açıklayınız, sorusuna verilen yanıtlar iki grupta sınıflandırıldı. Soruyu araştırmamıza katılan bütün öğrenciler değil 86 kişi yanıtlamıştır. Bu yanıtların % 45.3’ü olumlu cümleler içermektedir. Bazı olumlu cümle örnekleri aşağıdadır:

Ö₁₂: Faydalı bir kitap ama yazmaya üşeniyorum.

Ö₄, Ö₁₄, Ö₂₂: Etkinlikler bizim için çok faydalı.

Ö₈: Test kitapları gibi sorular içeriyor, bu da sınavlarımda yardımcı oluyor.

Ö₆, Ö₂₁, Ö₂₇: Sınava yardımcı.

Ö₁, Ö₂₂, Ö₈₈: Konuyu iyi anlıyorum.

Ö₆, Ö₁₀, Ö₁₁: Kalıcı bilgiler ediniyorum.

Ö₁₅, Ö₂₀: Tekrarlarım için yardımcı oluyor.

Öğrenci grubunun %34.2’ si olumsuz cümlelere yer vermiştir. Bu konudaki düşüncelerini bazı öğrenciler aşağıdaki şekilde belirtmiştir.

Ö₁₀₈, Ö₂₄, Ö₁₀₁: Konu anlatımı yok.

Ö₂₇, Ö₉₀: Kitabı bitiremiyoruz.

Ö₂₆, Ö₁₀₂, Ö₁₀₄: Sıkıcı bir kitap.

Ö₇₀, Ö₁₀₆: Derslerle ilgisiz şeyler oluyor.

Ö₅₁: Görseli az.

Tablo 11. Öğrenci çalışma kitabıyla ilgili belirtilen olumlu ve olumsuz düşüncelerin % ve frekans değerleri

Belirtilen yanıtlar	Frekans	%
Genel anlamda olumlu	49	45.3
Genel anlamda olumsuz	37	34.2

Soru 12. Öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikler sizi araştırma ve sorgulamaya yönlendiriyor mu? Açıklayınız.

Tablo 12’de yanıtlar üç grupta toplandı. Öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikler sizi araştırma ve sorgulamaya yönlendiriyor mu, sorusunu yanıtlayan öğrencilerden %38.8’i evet yönlendiriyor cevabını verirken %11.1’i bazen yönlendiriyor, %48.1’i ise hayır yönlendirmiyor diyerek cevaplamıştır. Bu konudaki düşüncelerini bazı öğrenciler şu şekilde açıklamıştır.

Ö₈₃ kodlu öğrenci: Evet etkinlikler merak uyandırıyor.

Ö₉ kodlu öğrenci: araştıramıyoruz çünkü bilgisayar dersimiz yok, sözleriyle cevaplamıştır.

Tablo 12. Öğrenci çalışma kitabındaki etkinliklerin araştırma ve sorgulamaya yönlendirip yönlendirmediğiyle ilgili görüşlerin % ve frekans değerleri.

Belirtilen yanıtlar	Frekans	%
Evet yönlendiriyor	42	38.8
Kısmen	12	11.1
Hayır yönlendirmiyor	52	48.1

Soru 13. Öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikler ile ilgili yeni etkinlikler üretebiliyor musunuz?

Tablo 13’de öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikler ile ilgili yeni etkinlikler üretebiliyor musunuz, sorusuna verilen yanıtların % 26.8’i evet üretebiliyorum iken

%13.8'i kısmen üretebiliyorum, % 58.3'ü hayır yeni etkinlikler üretemiyoruz şeklinde olmuştur.

Tablo 13. Öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikler ile ilgili yeni etkinlikler üretilip üretilmediğine yönelik görüşlerin % ve frekans değerleri.

Belirtilen yanıtlar	Frekans	%
Evet üretebiliyorum	29	26.8
Kısmen	15	13.8
Hayır üretemiyorum	63	58.3

Soru 14. Öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikler sizi okuldaki sınavlarınıza ya da merkezi sınavlara (TEOG) hazırlıyor mu? Açıklayınız.

Tablo 14'de öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikler sizi okuldaki sınavlarınıza ya da merkezi sınavlara (TEOG) hazırlıyor mu, sorusuna verilen yanıtlara öğrencilerin % 49'u evet hazırlıyor derken %5.5'i kısmen hazırlıyor, %43.5'i hayır hazırlamıyor yanıtını vermiştir. Evet diyen grubun büyük bir çoğunluğu kendi yazılı ve ortak sınavlarında benzer soruların karşılıklarına çıktıklarını belirtirken hayır diyen grup test sorularının daha çok olması gerektiğini etkinliklerle boşa vakit kaybettiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 14. Öğrenci çalışma kitabındaki etkinliklerin okuldaki sınavlara ya da merkezi sınavlara (TEOG) hazırlayıp hazırlamadığıyla ilgili görüşlerin % ve frekans değerleri.

Belirtilen yanıtlar	Frekans	%
Evet hazırlıyor	53	49
Kısmen	6	5.5
Hayır hazırlamıyor	47	43.5

Soru 15. Çalışma kitabıyla ilgili belirtmek istediğiniz başka düşünceleriniz var ise yazınız.

Bazı öğrencilerin soruyla ilgili dikkat çeken yorumları şunlardır:

Ö₂ kodlu öğrenci: çalışma kitabını geri dönüşüme atalım çünkü gelecekteki çocuklara da yarayacak.

Ö₆ kodlu öğrenci: bazen iyi bazen kötü ama yine de istemiyorum.

Ö₂₅ kodlu öğrenci: her şeyi soruyorlar.

Ö₁₈ kodlu öğrenci: lütfen hocalara söyleyin ÖÇK’da yapamadığımız etkinlikleri bize ödev vermesinler.

Ö_{16,19,25} kodlu öğrenciler: ÖÇK yerine tablet istiyorum.

Ö₇₁ kodlu öğrenci: ÖÇK kesinlikle kalkmasın çok gerekli. Durumu olmayan, test kitabı alamayanlar onları çözer.

Ö₇₆ kodlu öğrenci: bence daha eğlenceli, anlatıcı, açıklayıcı daha çok sorusu ve örneği olan ama çalışırken sıkmayan bir kitap, yormayan bir kitap bizim için daha eğitici ve öğretici olur. Fakat bizim ÖÇK’mız böyle değil yeterli değil.

Öğretmenlerin demografik özellikleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çalıştıkları kurumlara bakıldığında 90 kişinin devlet okullarında, 18 kişinin ise MEB’e bağlı özel okullarda yer aldığı görülmektedir.

Tablo 15. Öğretmenlerin yaş grupları

Öğretmenlerin yaş grupları	Frekans
20 yaş ve üstü	3
25 yaş ve üstü	11
30 yaş ve üstü	26
35 yaş ve üstü	19
40 yaş ve üstü	26
45 yaş ve üstü	5
50 yaş ve üstü	6
55 yaş ve üstü	3
60 yaş ve üstü	3

% 15.7’ lik 50 yaş üstü gruptaki öğretmenler kitabın yazı karakteri, yazıların puntosu kolay okunabilir olmalı ve içerik olarak uygulamaya yönelik ayrıntılar da yer almalıdır diyerek fikir belirtmişlerdir. Mezun olunan bölümlere bakıldığında 49 kişinin Fen bilimleri öğretmenliği, 59 kişinin ise diğer bölümlerden olduğu belirlenmiştir.

Tablo 16. Öğretmenlerin Çalışmışlık Yılları

Çalışmışlık yılları	Frekans
1-5 yıl arası	16
5-10 yıl arası	25
10-15 yıl arası	20
15-20 yıl arası	18
20-25 yıl arası	29

Araştırmamıza katılan 41 kişinin bay, 66 kişinin bayan olduğu belirlenmiştir.

Katılımcılara bilimsel takip yapıp yapmadıklarıyla ilgili yöneltilen soruya ise 35 kişi evet, 4 kişi hayır, 62 kişi bazen yanıtını vermiştir.

3.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Soru 1 ÖÇK. Öğrenci çalışma kitapları öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarının farklılaşmasına neden oluyor muydu?

Tablo 17. ÖÇK'nın farklılık yaratıp yaratmadığıyla ilgili öğretmen görüşleri(%f)

	Devlet okulları		Özel okullar		Toplam
	Frekans	%	Frekans	%	%
Evet	67	62	5	4.6	66.6
Kısmen	5	4.6	1	0.9	5.5
Hayır	16	14.8	12	11.1	25.9

Öğretmenlerin soruyla ilgili yanıtları incelendiğinde % 66.6 gibi önemli bir çoğunluk öğrenci çalışma kitabının herkes için faydalı olduğunu, öğrenciler arasında bütünlük sağladığını, ödev kontrolüyle pekiştirme amaçlı kullanıldığını, başka kaynaklara ihtiyaç duymadıklarını, bu durumda ödevlerle öğrencilerin sorumluluk kazandığını, ödev kontrollerinin daha düzenli ve etkili olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle MEB yayınlarına ait kitapların çok daha etkili olduğunu da vurgulamışlardır. Ö₃₁ kodlu öğretmen öğrenci çalışma kitaplarının olumlu yönde farklılaşmaya neden olduğunu fakat öğrencilerin kitapları taşımakta zorlandığını söylemiştir.

Öğrenci çalışma kitaplarının olumlu yönde farklılaşmaya neden olmadığını söyleyen öğretmenlerin ciddi bir kısmı özel okul öğretmenlerine ait. Ö₁₁₁ kodlu özel okul öğretmeni kitapların üst ve alt başarı düzeyine sahip öğrencilere hitap etmediğini bu nedenle de her çocuğun seviyesine uymadığını belirtmiştir. Farklılaşmaya neden olmadığını söyleyen devlet okulu öğretmenlerinden bazıları çocukların mecbur oldukları için kitapla uğraştıklarını kitapların ilgi çekici olmadığını söylemiştir. Ö₉₀ ve Ö₁₀₀ kodlu öğretmenler kitabın (TEOG) ortak sınavlarla çeliştiğini test türü soruları içermediğini dolayısıyla sınavla içeriğin uyumadığını belirtmişlerdir.

Öğrenci çalışma kitaplarının olumlu yönde farklılaşmaya kısmen neden olduğunu söyleyenler %5.5 lik kısım ise kitabı yetersiz gördüklerini ve geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Soru 2 ÖÇK. Öğrenci çalışma kitaplarının kaldırılması ya da devamlılığı konusunda ne düşünüyorsunuz?

Tablo 18. ÖÇK'ların kaldırılması ya da devamlılığıyla ilgili öğretmen görüşleri(%f)

	Devlet okulları		Özel okullar		Toplam
	Frekans	%	Frekans	%	
Evet kaldırılсын	5	4.6	3	2.7	7.3
Alternatifler üretilmeli	5	4.6	1	0.9	5.5
Hayır kaldırılmasın	81	75	14	12.9	87.9

Soruyla ilgili verilen yanıtlar incelendiğinde kitaplar kaldırılmasın diyen çoğunluk %87.9 olarak hesaplandı. Bu kitaplar sayesinde öğrenciler arasında fırsat eşitliğinin sağlandığını ve kitapların kaldırılması durumunda kaynak kitap almak zorunda kaldıklarını ama kaynak kitap edinmenin okul içinde yasak olduğunu belirtmişlerdir. Kaldırılmasın diyenlerin içinden 47 kişi (%43.5) kitabın daha ilgi çekici, ortak sınava uygun testlerle geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Öğrenci çalışma kitabına alternatifler geliştirilmeli diyen %5.5lik kısım, pratik defter, soru bankaları dağıtılabilir, akıllı defter, fasikül olarak düzenlenebilir ya da ders kitabının sonuna değerlendirme bölümü olarak eklenebilir gibi alternatifler üretmişlerdir.

Öğrenci çalışma kitabı kaldırılсын diyenlerden bir kısmı ünite değerlendirme sorularının yeterli olacağını düşünmekteyken Ö₃₃ kodlu kişi test çözmelerinin dersler için yeterli olduğunu belirtmiştir.

Soru 3 ÖÇK. Öğrenci çalışma kitaplarının kullanılmasının öğretmenle ilgili olarak ne tür farklılaşmalara (kullanılan araç, gereç, deney, yöntem vb.) neden olduğunu düşünüyorsunuz?

Tablo 19. ÖÇK' nın öğretmenlerin kendileriyle ilgili farklılaşmalara neden olup olmadığıyla ilgili öğretmen görüşleri(%f)

	Devlet okulları		Özel okullar		Toplam
	Frekans	%	Frekans	%	%
Evet farklılaşmalar oldu	60	55.5	6	5.5	61
Kısmen	7	6.4	2	1.8	8.2
Hayır farklılaşmalar olmadı	15	13.8	10	9.2	23

Soruya verilen yanıtlar incelendiğinde evet farklılaşmalar oldu diyen öğretmenler %61 oranındadır. Bu gruptaki bazı öğretmenler sınıfta uyguladıkları etkinliklerde farklı deney ve yöntemleri kitap sayesinde kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmen ve öğrencilerin ortak çalışmalar yaptığını ve böylece bütünlüğün sağlandığını, pekiştirme için etkili olduğunu, öğretmenleri ödev ve fotokopi sıkıntısından kurtardığını zamandan da tasarruf sağlandığını, belirtmişlerdir. Ö₁₂ kodlu kişi ölçmede sürekliliği sağladığını söylemiştir.

Kısmen yanıtını veren öğretmenlerin %8.2' si kitapları çoğu zaman okulda yetiştiremediğimiz için eve ödev veriyoruz, ortak sınavlar için bol bol test sorusu içermeli diyerek fikrini belirtmiştir. Ö₁₂₁ kodlu özel okul öğretmeni kitabın öğretmeni sınırlamaması, öğrenciyi aktif kılması gerektiğini belirtmiştir.

Hayır, farklılaşma yaratmadı diyen öğretmenler %23'tür. Ö₃₅ kodlu kişi müfredatın fazla, sınıfların oldukça kalabalık olduğunu bu yüzdende etkinlikleri yetiştiremediğini belirtmiştir. Ö₁₀₀ kodlu öğretmen ise eğitim yaklaşımının yeni kitapların ise hala eski sistemlerle yayınlanmasından şikâyetçi olduğunu ifade etmiştir.

3.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Soru 1 ÖKK. Öğretmen kılavuz kitabını kullanıyor musunuz? Kullanıyorsanız ne kadar sıklıkta kullanıyorsunuz?

Tablo 20. Öğretmenlerin Kılavuz kitaplarını kullanma durumları(%f)

	Devlet okulları		Özel okullar		Toplam
	Frekans	%	Frekans	%	%
Kullanıyor	59	54.6	3	2.7	57.3
Bazen	20	18.5	13	12	30.5
Kullanmıyor	11	10.1	2	1.8	11.9

Öğretmenlerin bu soruyla ilgili verdikleri cevaplar incelendiğinde % 57.3 gibi büyük bir kısmı sürekli kullandığını, % 11.9'luk bir kısmı ise hiç kullanmadığını ifade etmiştir (Tablo 20). Sık kullandığını belirten öğretmenler öğretmen kılavuz kitabının öğretmenlerin kullanımını açısından birlik oluşturduğunu ve uygulayacakları öğretim yöntemlerinin uygulanışına yönelik bir kılavuzun kolaylık sağladığını belirtmişlerdir. Örneğin; Ö₇₂ kodlu kişi kullanıyorum hem de her zaman diyerek soruyu cevaplamıştır.

Kılavuz kitabını kullanmayanlar ise genellikle kitabın yetersizliği, baskı ve görsel kalitesinin düşük oluşu ve sınavlara yönelik olmadığı için kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Örneğin Ö₅ kodlu kişi kullanmamasının sebebini içerik ve kazanımların yeterli bulmayışı ve bilgi hatalarının çok oluşuyla ilişkilendirmiştir. Bir grup MEB öğretmeni ise yazıların okunamayacak düzeyde küçük olduğundan bahsederek kullanmamalarının sebebini belirtmiştir. Bazen kullanan Ö₈₇ kodlu kişi ise MEB yayınlarının kılavuz kitaplarının kaliteli olduğunu fakat son yıllarda özel yayınevlerinin hazırladığı kılavuz kitaplarının eksik ve yanlışlarla dolu olduğunu bu yüzden özel yayınevlerinin hazırladığı kılavuzları kullanmadığını belirtmiştir. Ö₁₅ kodlu öğretmen tecrübesine dayanarak sadece sınırlamalara baktığını bunun dışında kitaba ihtiyaç duymadığını belirtmiştir. Özel okul öğretmenlerine bakıldığında ankete katılan öğretmenlerin ünite başlarında ve kazanım sıralamalarına baktıklarını ve içeriği inceledikten sonra bunlara uygun kendi kurumsal yayınlarını kullanmayı ya zorunlu olarak ya da tercihi olarak uygun bulduklarını görmekteyiz.

Soru 2 ÖKK. Öğretmen kılavuz kitabı konuların işlenişinde ulaşılmak istenen kazanımları/hedefleri belirliyor muydu?

Tablo 21. ÖKK' nın konu ve kazanımları belirleyip belirlemediği konusunda öğretmen görüşleri(%f)

	Devlet okulları		Özel okullar		Toplam
	Frekans	%	Frekans	%	%
Evet belirliyor	74	68.5	13	12	80.5
Kısmen	13	12	2	1.8	13.8
Hayır belirlemiyor	2	1.8	2	1.8	3.6

Öğretmenlerin bu soruyla ilgili yanıtları incelendiğinde devlet okulu öğretmenlerinin % 68.5' inin kılavuz kitabı kullandığı ayrıca verdikleri yanıtlarda sınırlamalar ve örneklerle, gösterdiği alternatif yollarla daha zengin ders işlediklerini belirtmişlerdir. Örneğin Ö₆ kodlu kişi MEB' in hazırladığı kılavuzları çok beğeniyorum demiştir. Devlet okulunda çalışmakta olup kısmen kullananlar % 12'lik bir oranda olmakla beraber kılavuz kitapların yetersiz olduğunu da belirtmişlerdir. Kısmen cevabını verenler %13.8'lik kısmı oluşturmaktadır. Ö₉₁ kodlu özel okul öğretmeni ise konu anlatımının yetersiz olduğunu bu yüzdende çok aktif kullanmadığını belirtmiştir. Soruya hayır belirlemiyor diyen% 3.6 lık kısımdaki öğretmenler kitaplarda bazı konuların eksik ya da yanlış anlatıldığını belirtmiştir. Ö₉₈ kodlu kişi ise yıllık planın yeterli olduğunu ifade etmiştir.

Soru 3 ÖKK. Öğretmen kılavuz kitabının kullanılması size yardımcı oluyor muydu?

Tablo 22. ÖKK' nın yardımcı olup olmadığıyla ilgili öğretmen görüşleri (%f)

	Devlet okulları		Özel okullar		Toplam
	Frekans	%	Frekans	%	%
Evet yaratıyor	74	68.5	11	10.1	78.6
Kısmen	6	5.5	2	1.8	7.3
Hayır yaratmıyor	11	10.1	5	4.6	14.7

Soruyla ilgili verilen yanıtlar incelendiğinde devlet okullarında çalışan %68.5'lik kısmın soruya evet dediği görülmüştür. Evet diyen bu kısım özellikle derse ön hazırlık açısından ve dersi planlama açısından etkili olduğunu belirtmiştir. Ö₁₁ kodlu öğretmen kılavuz kitabı kullanarak öğrencileri daha iyi takip ettiğini

belirtmiştir.% 5.5'lik kısmen diyen devlet okulu öğretmenleri ise yeni konular eklenip çıkarıldığında kılavuz kitabı kullandığını belirtmiştir. Hayır farklılık yaratmıyor diyen öğretmenler toplamda %14.7 dir. Bu soruyu hayır diyerek yanıtlayan özel okul çalışanları ise ek kaynak kullandıklarını belirtmiştir. Nitekim Tablo 20' de özel okul öğretmenleri kendi okul yayınlarını kullandıklarını ifade etmişlerdi.

Soru 4 ÖKK. Öğretmen kılavuz kitapları kullandığınız yöntem ve tekniklerin veya deneysel uygulamaların farklılaşmasında etkili oldu mu?

Tablo 23. ÖKK' nın farklılık yaratıp yaratmadığıyla ilgili öğretmen görüşleri(%f)

	Devlet okulları		Özel okullar		Toplam
	Frekans	%	Frekans	%	%
Evet	44	40.7	5	4.6	45.3
Kısmen	22	20.3	2	1.8	22.1
Hayır	25	23.1	11	10.1	33.2

Soruya verilen yanıtlar incelendiğinde öğretmenlerin % 45.3 ünün evet dediği görülmektedir. Bu öğretmenlerden bazıları kılavuz kitabın kendilerini güncellediğini ve ön bilgilerini hatırlattığını düşünmektedir. Ö₇₄ ve Ö₄₈ kılavuz kitapların özellikle ilk yıllarını çalışan öğretmenler için çok daha faydalı olduğunu düşünmektedir. Ö₁₀₂ kodlu özel okul öğretmeni solunum sisteminde akciğer modeli tasarlamamda yardımcı oldu diyerek, derslerinde farklılaşmalar olduğunu belirtmiştir. Soruya kısmen diyerek cevap verenler ise laboratuvarların etkinlikler için uygun olmadığını, deney yapımında yardımcı olduğunu fakat farklılaşma yaratmadığını ifade etmişlerdir. Ö₉₀ kodlu devlet okulu öğretmeni ise kısmen yardımcı olduğunu düşünse de kitapların sorgulamaya dayalı bir eğitime hizmet etmediğini belirtmiştir. Hayır diyen %33.2 lik kısımdan Ö₇₃ kodlu kişi ise zamanı yetiştiremediğinden bahsetmiştir.

Soru 5 ÖKK. Öğretmen kılavuz kitapları günlük yaşama dönük bilginin aktarılması açısından etkili miydi?

Tablo 24. ÖKK' nın bilgi aktarımı açısından etkililiğiyle ilgili öğretmen görüşleri(%f)

	Devlet okulları		Özel okullar		Toplam
	Frekans	%	Frekans	%	%
Evet	44	40.7	8	7.4	48.1
Kısmen	28	25.9	2	1.8	27.7
Hayır	15	13.8	8	7.4	21.2

Soruya verilen yanıtlar incelendiğinde evet diyenlerin çoğunluğu kitabın günlük hayattan örnekler içerdiği ve bu sebeple yaşama dönük bilginin aktarılması açısından etkili olduğunu belirtmiştir. Tablo 24'e bakıldığında önemli bir çoğunluğun yaşama dönük bilginin aktarılması açısından kitabı etkili bulduğu görülmektedir. Ö₇₈ ve Ö₉₁ kodlu öğretmenler çocukların aklına takılan neden fen sorusunun cevabının kitapta olduğunu bunu tekrar açıklamak zorunda kalmadıklarını, Ö₄₅ kodlu öğretmen ise kılavuz kitapların bilgiyi uygulama fırsatı verdiğini belirtmişlerdir. Kısmen kullanan kısım bazı eksik ve aksaklıklardan bahsetmiştir. Ö₈₀ ve Ö₉₀ kodlu öğretmenler kılavuz kitapların günlük hayatla ilişkili olduğunu fakat amaçlandığı gibi çocukların bu bilgiyi kendi edinmediğini vurgulamıştır. Hayır diyerek yaşama dönük bilginin aktarılması açısından etkili bulmayanlar ise %21.2 dir. Ö₅ kodlu öğretmen ise kitabı hiç kullanmadığını bu yuzdende etkili olup olmadığını bilmediğini belirtmiştir.

Soru 6 ÖKK. Öğretmen kılavuz kitaplarını olumlu ve olumsuz yönleriyle nasıl değerlendirirsiniz?

Tablo 25. ÖKK' nın olumlu ve olumsuz yönlerinin öğretmenler tarafından değerlendirilmesi (%f)

	Olumlu yönler				Olumsuz yönler			
	Devlet okulları		Özel okullar		Devlet okulları		Özel okullar	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Bütün olarak değerlendirildiğinde	33	30.5	0	0	0	0	1	0.9
İçerik ve dizayn	3	2.7	2	1.8	40	37	4	3.7
Zaman ve planlama	20	18.5	8	7.4	4	3.7	2	1.8
Yönlendirme ve sınırlandırma	25	23.1	3	2.7	3	2.7	0	0
Toplam	81	75	13	12	47	43.5	7	6.4

Soruyla ilgili verilen yanıtlar incelendiğinde devlet okulu öğretmenleri genellikle kitabı bütün olarak olumlu bulmakla birlikte kılavuz kitapların içerik ve tasarım olarak yenilenmesi eksik ve yanlışlarının giderilmesi ve güncellenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Aynı grup öğretmenler kitabın yönlendirme ve sınırlamalar, zaman ve planlama açısından ise büyük oranda faydalı bulmuşlardır. Olumlu yönlerden bahsederken özellikle belirtilen cümleler; kitabın konuları günlük hayatla ilişkilendirdiği ve gerektiği yerlerde ayrıntıya girdiği, dersin işlenişini daha etkili yaptığı, her şeyin bir ara da planlı olduğu, yönlendirici olduğu, öğretmenler arası bütünlüğü sağladığı gibidir. Tablo 22’de de görüldüğü gibi öğretmenleri günlük plan yapma angaryasından kurtarıp zamandan da ekonomiklik sağladığından bahsedilmiştir. Ö₁₀₁ kodlu bir özel okul öğretmeni’ çok ilgili olmayan öğretmenleri bile yönlendirip sınırlandırıyor ‘ diyerek fikrini belirtmiştir.

Kılavuz kitapların olumsuz yönlerinden bahsederken içerik ve dizayn olarak yazı puntosunun küçüklüğü (üst yaş grubu öğretmenler tarafından) ,içeriğin yetersiz olduğu daha çok bilgi vermesi gerektiği çünkü derste kaynak kitap kullanmanın yasak olduğunu, öğretmenlerin bu yetersizlikten dolayı başka kaynaklara yöneldiği, özel yayınevleri tarafından hazırlanan kitaplarda bilgi yanlışlıklarına çok sık rastlandığı belirtilmiştir. Ö₁₀₇ kodlu bir özel okul öğretmeni kitabın modüler halde oluşturulmuş olsa daha kullanışlı olacağını belirtmiştir.

Soru 7 ÖKK. Öğretmen kılavuz kitabının kaldırılmasıyla ilgili ne düşünüyorsunuz?

Tablo 26. ÖKK’ nın Kaldırılmasıyla ilgili öğretmen görüşleri(%f)

	Devlet okulları		Özel okullar		Toplam
	Frekans	%	Frekans	%	
Evet kaldırılсын	10	9.2	5	4.6	13.8
Kararsız	6	5.5	1	0.9	6.4
Geliştirilmeli kaldırılmasın	17	15.7	6	5.5	21.2
Hayır kaldırılmasın	51	47.2	7	6.4	53.6

Soruyla ilgili verilen yanıtlar incelendiğinde % 87.9 gibi büyük bir çoğunluk kılavuz kitapların kaldırılmaması, geliştirilmesi gerektiği konusunda aynı fikirdeler. Meslekte ilk yıllarını çalışanlar için çok faydalı olduğunu, kaynak kitapların yasak

olduğu, ders kitaplarının yetersiz olduğu, öğretmenler arası bütünlüğün sağlandığı, öğretmeni angaryadan kurtardığı, etkili ders için önemli olduğu belirtilen fikirler arasındadır. Ö₆₃ kodlu bir devlet okulu öğretmeni ise şunları söylemiştir: ‘neden sadece matematik, fen gibi ağır derslerin kılavuz kitapları kaldırılıyor, öğretmenlerin yükü hafifletilmeli.’

Kılavuz kitaplar kaldırılınsın diyen %13.8’lik azınlık ise kılavuz kitabın gerekli olmadığını öğretmenin zaten kendi hazırlığını yapması gerektiğini belirtirken, Ö₃₃ ve Ö₄₅ kodlu öğretmenler ise yıllık planların yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

3.2. Tartışma

Bütün öğretim programlarında ana hedef öğrenmeyi kalıcı kılmaktır. Kalıcı öğrenmeyi sağlamak için bilgi öğrenci tarafından anlamlandırılmalı ve yaşam boyu kullanılmalıdır buna yönelik yapılması gereken ise her türlü imkânı eğitim-öğretim için seferber etmektir. MEB uzak ve yakın hedeflerini gerçekleştirmeye çalışırken bu doğrultuda hareket etmeye özen göstermektedir. Güncellenen öğretim programlarında hedefler yeni yaklaşımlar doğrultusunda revize edilmiş ve birçok yenilik müfredata eklenmiştir. Bu yeniliklerin en önemlileri öğretmen kılavuz ve öğrenci çalışma kitaplarıdır.

MEB tarafından daha iyi bir eğitim öğretim için öğretmen kılavuz ve öğrenci çalışma kitapları ve her türlü öğretimi destekleyici araç-gereç sunulmaya çalışılmıştır. Ancak tüm bu çabalara karşın uygulamada bu araçların yeterince kullanılıp kullanılmadığına dair yeterli bulgu yer almamakta ya da bu bulgular yeterince dikkate alınmamaktadır. Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabı 2007 yılında fen ve teknoloji müfredatında eğitim öğretimi destekleyici ve geliştirici araçların başında yer almıştır fakat 2013 fen bilimleri öğretim programında ise kademeli olarak kaldırılmaya başlanmıştır. Bu uygulamanın eğitim-öğretimde faydaları açısından bir değerlendirme yapılmamıştır. Bizim yaptığımız çalışmalarda ÖÇK’nın öğrenciler ve öğretmenler, ÖKK’nın ise öğretmenler tarafından genellikle yararlı olduğu görülmüştür.

ÖÇK ile ilgili öğrencilerin genellikle olumlu görüşe sahip oldukları görülmektedir. Öğrencilerin, %62.9 gibi önemli bir kısmı öğrenci çalışma kitabını (ÖÇK) yararlı buluyor musunuz, sorusuna kitabı yararlı buluyoruz cevabını vermiştir (Tablo 1). Ayrıca ÖÇK’yi dersleri için öğrenmelerini kolaylaştırıcı, tekrar edici,

eğlenceli, etkinlik temelli ve sınavlarda yardımcı olarak bulduklarını belirtmişlerdir. Kitabı kolay elde ettikleri bu sayede başka kaynaklara para ve zaman ayırmak zorunda kalmadıklarını da açıklamışlardır. Özellikle birçok bilgiyi derli toplu olarak elindeki dokunabildiği kaynaktan alma duygusu kitap kullanımını her zaman önemli kılmıştır. Öğrencilerin de büyük çoğunluğunun bu şekilde tercih ettikleri kanısını taşımaktayız. Nitekim Coşkun ve Kuglin (1996)'nin de dediği gibi ders kitapları, sınıfta öğretmen ve yazı tahtasından sonra en sık başvurulan araçtır. Shannon'un yaptığı bir çalışmada ise, öğrenciler sınıfta zamanlarının yaklaşık yüzde 80'ini ders kitapları ve ders kitaplarıyla ilgili etkinliklere harcamaktadır (Kılıç ve Seven, 2002, 26; Kaya, 2002, 92-93; Tertemiz ve ark., 2001, 1). Bu görüşlerde bizim bulgularımızı destekler niteliktedir. Aksaçlıoğlu ve Yılmaz'ın (2007) öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi konulu çalışmasında teknolojik gelişmelerin okuma alışkanlığını azalttığını ileri sürmüştür. Çalışmamızdan elde edilen sonuçlara göre tüm teknolojik gelişmelere rağmen kitap setlerinin kullanımı hala önemini korumaktadır (Aksaçlıoğlu, 2007).

Kitap kullanımında, ÖÇK' yı yararlı bulmuyoruz cevabını veren % 21.2 lik kısım ise neden yararlı bulmadıklarıyla ilgili yaptıkları açıklamalarda ÖÇK'da konuların iyi anlatılmadığını, dersten sonra test çözmek istediklerini ve bazı öğretmenlerin çalışma kitaplarını hiç kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Erdoğan (2007)'in yaptığı araştırmanın sonuçları da bulgularımızı desteklemektedir. Araştırma sonucunda ÖÇK öğrencilerin araştırma becerilerini geliştirme ve grup etkinliklerinde yetersiz, öğrencileri derse hazırlayıcı ve ön bilgilerini ortaya çıkartıcı, öğrencilerin üst düzey becerilerini geliştirici etkinlikler açısından kısmen yeterli, genel anlamda yapılandırmacı yaklaşıma uygunluğu bakımından kısmen yeterli olduğu tespit edilmiştir (Erdoğan, 2007). Yapılandırmacı anlayışla hazırlanan öğretim programımız maalesef sınav sistemimiz ile çelişmekte, öğretmen ve öğrencilerimiz de fen öğretiminin amacı dışında sınav odaklı çalıştıkları için çalışma kitabıyla ilgili uygulamaları zaman kaybı olarak görmektedirler. ÖÇK'yı kısmen yararlı bulanlar % 15.7 oranında kalmış bazı eksiklerinden dolayı kitabı zaman zaman kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Öğrenci çalışma kitabı ünite ile ilgili ön bilgilerinizi ölçüyor mu, sorusuna evet ölçüyor yanıtını veren % 61.1 lik çoğunluk ÖÇK'nın kendilerini etkinliklerle ve sorularla üniteye hazırladığını belirtmişlerdir (Tablo 2). Örneğin; Ö₁₈ kodlu öğrenci

özellikle Fen ve Türkçe öğrenci çalışma kitaplarına bayılıyorum yanıtını vermiştir. Hâlbuki normalde ÖÇK öğrencilerin hazır bulunuşluğu veya ön bilgileriyle ilgili bir ölçme yapmamaktadır. Ancak genel olarak ÖÇK ile ilgili olumlu düşünce belirten öğrencilerin benzer oranlarda ölçme yaptığını belirttikleri görülmektedir. Buda aslında ÖÇK'ların amaca uygun olarak kullanılmadığını ya da öğretmenlerin ÖÇK'yı ve ÖKK'yı kullandıkları dönemlerde yeterli bilgi vermediklerini kanısını uyandırmaktadır. Özel okul öğretmenlerinin sıklıkla devlet okul öğretmenlerinin bazı durumlarda kullanmadıklarını belirtmiş olmaları da bu kanıyı destekler niteliktedir.

Hayır, öğrenci çalışma kitabı ünite ile ilgili ön bilgilerimizi ölçmüyor, yanıtını veren öğrenciler % 27.7'lik bir grubu oluşturmaktadır.

Ders kitapları, hem öğrencilerin hem öğretmenlerin kullandıkları bir araçtır. Ancak kitaplar öğrencilerin kendi başlarına kullanabilecekleri bir öğrenme aracı olmasına karşın öğretmenler tarafından açıklama, yönlendirme yapılmaz veya rehberlik edilmezse içeriği tam olarak anlaşılamayıp değerlendirilemez. Zaten aksi takdirde öğretmenlere ihtiyaç kalmaz, herkes kitaplardan istediği bilgiyi alıp kendi başına eğitim öğretim sürecini tamamlamış olurdu. Bu nedenle öğrencilerin ders kitaplarını daha verimli kullanmaları ve gerekli davranışları kazanmaları için hem öğretmenlere hem de yardımcı araçlara ihtiyaç vardır. Bu yardımcı araçlar içinde, en çok kullanılanlardan biride öğrenci çalışma kitaplarıdır. Öğrenci çalışma kitapları, öğrencinin öğrenme etkinliklerini kendi kendilerine yapmalarını sağlar (Kılıç ve Seven, 2008). Öğrencilerin kitapları daha çok nerde kullandıklarıyla ilgili bulgulardan büyük çoğunluğunun (%62.9) evde kullanıyor olmaları da öğretmenin yönlendirme ve rehberlik etme şansını da ortadan kaldırmaktadır.

Öğrencilerin çalışma kitabını hangi sıklıkla ve nerede daha çok kullandıklarıyla ilgili bulgulara bakıldığında öğrencilerin (ev-okul- ders içi- ders dışı), sorusuna verilen cevaplarda ÖÇK'yı evde kullananlar % 62.9 - okulda kullananlar %55.5 - ders içinde kullananlar % 36.1- ders dışında kullananlar 28.7 – hiç kullanmayanlar ise % 9.2'dir (Tablo 3). Örneğin Ö₉ kodlu öğrenci kitapları genellikle inek otlatırken hafta sonları okuduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla öğrenme sadece sınıfta olmayıp okul dışı öğrenmeler de gerçekleşmektedir. Okul dışı informal öğrenmelerde öğretmen olmadığı için rehberlik etmesi de söz konusu değildir. Özellikle bu durumlar da öğrencilerin ders kitaplarında daha fazla ve doğru bilgiyi almalarını sağlayacak temel faktör yardımcı kaynaklar ile ÖÇK'lardır. Yani

bir anlamda öğretmenin rehberlik etme işlevini yerine getirmektedirler. Kılıç ve Seven (2008), temel bilgilerin kazanılmasında, ders kitaplarından faydalanılabileceği gibi, ders kitaplarının yapacağı yönlendirmelerle başka kaynaklardan da bilgi kazanılabileceğini ileri sürmüşlerdir. Bu araştırma da yardımcı kitap olarak ÖÇK'ların yararlı olabileceğini destekler niteliktedir.

ÖÇK'ların gerekli olup olmadığı ve kaldırılması ile ilgili hem öğretmen hem öğrencilere sorulan soruda farklı bulgular elde edilmiştir (tablo 4, tablo 5 ve tablo 18). Örneğin öğrenciler %54.6 öğretmenler %87.9 gibi bir oranla kitapların kaldırılmaması gerektiğini, yine öğrenciler ÖÇK gerekli diyerek % 61.1 oranla fikirlerini belirtmişlerdir. Bulgulara bakıldığında öğrencilerin kitabı gerekli gördüğü ve kitabın kaldırılmasını istemedikleri bellidir, bu durumda kitabın kaldırılmasının çok ta iyi bir fikir olmadığı kanısına varılmıştır. Ders kitaplarının dünyada değişik ülkelerde kullanılan araç gereçler içinde başlıca materyal olduğu, Kılıç ve Seven (2008) tarafından aktarılmıştır. Türkiye' deki duruma bakıldığında ise ders kitabının %72.64 oranı ile ülkemizde de en fazla kullanılan araç-gereç olduğu ve her ders için düşünüldüğünde bu oranın %69.5 olduğu Seven (2001)' in 7 ilde yaptığı araştırmada yer almıştır. Bu da ders kitaplarının gelişen teknolojiye rağmen eğitim ve öğretimde önemli rolünü hala koruduğunu ve yardımcı ders kitaplarının da bu çerçevede düşünülmesi gerektiğini göstermektedir. Ders kitaplarının ve kaynak kitapların tüm bu yararlarına karşın kaldırılmış olmasının hem öğretmenler hem öğrenci açısından olumsuz bir sonuç doğuracağı görülmektedir. Zaten ne öğrenciler ne de öğretmenler kaldırılmasını istememektedir. Tüm bu nedenlerle ÖÇK'nın kaldırılmak yerine yeniden düzenlenerek ve bazı özelliklerinin geliştirilerek kullanımının yaygınlaştırılmasının daha yararlı olacağını kanısındayız.

Öğrenci çalışma kitabındaki etkinliklerin öğrenciler tarafından yaşamlarına dönüştürülüp dönüştürülmediğiyle ilgili olarak sorulan soruda öğrencilerin buradan elde ettikleri bilgileri yaşamlarında uygulayamayanların oranı % 46.2 iken kullananların oranı sadece % 31.4 olarak bulunmuştur (Tablo 6). Maalesef eğitim sistemimizin önemli eksikliklerinden olan bilginin günlük yaşama dönüştürülememesi durumu kitaplara da yansımıştır. Kitaplardaki etkinlikler yaşamımızdan, doğadan ve dolayısıyla 'fen' den örnekler oluşturmaya karşın sanki yaşamımızda işe yaramayacakmış gibi sunulduğu için öğrenciler yaptıkları uygulamaları kendi yaşam düzeneği içine sokamamaktadırlar. Hâlbuki

yapılandırmacı anlayışla hazırlanmaya çalışılan öğretim programlarımız aynı titizlikle kitaplara veya diğer öğretim araçlarına da uyarlanmalı ve etkinlikleri öğrencilerin yaşamlarından kesitler bulacak şekilde zevk alarak yapmaları sağlanmalıdır. Ayrıca Kurtuluş ve Çavdar'ın (2011) Fen ve Teknoloji Öğretim Programındaki Etkinliklere Yönelik Öğretmen ve Öğrenci Düşünceleri adlı çalışmasının en önemli sonuçlarından birinde de bahsedildiği gibi materyallerin yetersizliği, sınıf mevcutlarının fazla oluşu ve zaman sıkıntısı nedeniyle etkinliklerin genellikle öğrenci merkezli gerçekleştirilemediğidir. Öğretmen merkezli gerçekleştirilen ya da bahsedilen sebeplerden ötürü gerçekleştirilemeyen bu etkinlikler öğrenciler tarafından şekillendirilememiş ve büyük çoğunluğu elbetteki yaşama aktarılamamıştır (Kurtuluş ve Çavdar, 2011).

Öğrenci çalışma kitabı öğrenmenizi kolaylaştırıyor muydu, kalıcı öğrenmeniz üzerinde etkili miydi sorularına verilen yanıtlarda %62 gibi bir oranla öğrenmeyi kolaylaştırdığı ve %60.1 gibi bir oranla da kalıcılığı artırdığı şeklinde ortaya çıkmıştır (Tablo 7, Tablo 10). Bu oranlara bakıldığında ÖÇK'nın hem öğrenme hem de kalıcılık açısından yararlı olduğu görülmektedir. Hatta bazı öğrenciler kitabı etkili, etkinlik temelli ve eğlenceli olduğunu belirtmektedirler. Öğrenme üzerinde kalıcı bir etkisinin olmadığını söyleyenlerden bazıları etkinlikleri malzeme yetersizliğinden dolayı yapamadıklarından yakınmışlardır. Bazı öğrenci grupları ise ders kitabındaki düz anlatım yöntemlerinden daha iyi anladıklarını belirtmişlerdir. Bu aşamada Kurtuluş ve Çavdar'ın (2011) Fen ve Teknoloji Öğretim Programındaki Etkinliklere Yönelik Öğretmen ve Öğrenci Düşünceleri adlı çalışması da bulgularımızı destekler niteliktedir.

Öğrenci çalışma kitabındaki etkinliklerin ilgi çekip çekmediği ile ilgili olarak öğrencilerin %33.3'ü soruyu evet ilgimi çekiyor şeklinde yanıtlamıştır. Oysa MEB ders kitapları ve eğitim araçları yönetmeliğinde (MEB mevzuat, 2012) öğrenci çalışma kitapları öğrenmeyi kolaylaştırmak amacıyla öğrencinin ilgisini çekecek örneklere yer verilir, ifadesi geçmektedir. Sonuçların MEB'in amacına uygun olmadığı görülmektedir. Bunun nedeninin uygulama ve günlük yaşamla ilişkilendirme eksikliğinden kaynaklandığı kanısındayız. Ayrıca uygulayıcı durumunda olan öğretmenlerin rehberlik düzeyleriyle öğrencilerin kendi yaşam düzeneğinin uygunluğu da etki etmektedir. Göçer (2011)' in de belirttiği gibi kitaplardaki etkinlikler konunun içeriğine, öğrencilerin beklentilerine, okul ve çevre

imkânları da dikkate alınarak farklı ve özgün etkinliklere öğretmen ve öğrencileri yöneltmeli, öğretmenler yaratıcılıklarını uygulamada göstermelidir (Göçer 2011). Böylece kitapların monotonluktan çıkıp öğrenci ve öğretmenleri aktif hale getireceği, dersin hedeflerine ulaşacağı kanısındayız.

Öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikler sizi araştırma ve sorgulamaya yöneltiyor mu şeklindeki soruya verilen yanıtlar gruplandırıldığında öğrencilerin sadece %38.8'inin evet dediğini ve %48.1'inin hayır araştırma ve sorgulamaya yöneltmiyor yanıtını verdiğini görüyoruz (Tablo 12). Çünkü merak duyulmayan konuların varlığı, ilgi çekmeyen etkinlikler öğrenciler için bir zaman kaybı yaratıyor ve araştırma için yeterli istek uyandırmıyor. Nitekim daha önce belirttiğimiz gibi yaşama dönüştürülemeyen bilgiler öğrencileri araştırma ve sorgulamaya yöneltmemiştir. Köseoğlu ve ark.(2003), öğrenci çalışma kitabının 'öğrencilerin öğrendikleri bilgi ve becerileri değerlendirebileceği aktiviteleri, soruları, araştırma projelerini kapsamakta olduğunu ileri sürmektedirler dolayısıyla öğrencilerden elde edilen bulgularla meydana gelen bu çelişki ya uygulamadan veya ÖÇK'nın tam anlamıyla kullanılıp kullanılmamasından kaynaklanabilir. Bazı öğrenciler bu durumla ilgili farklı gerekçeler ileri sürmüşlerdir. Örneğin Ö₉ kodlu öğrenci araştıramıyoruz çünkü bilgisayar dersimiz yok, yanıtını vererek araştırma koşullarının uygunsuzluğundan yakınıyor. ÖÇK'nın öğrencilerin zihinsel becerileri konusunda da yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu konuyla ilgili yöneltilen 'öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikler ile ilgili yeni etkinlikler üretebiliyor musunuz' sorusuna da %54.7 oranıyla hayır üretemiyoruz cevabını verenler çoğunlukta (Tablo 13). Zaten Tablo 12' deki bulgulara da görüldüğü gibi araştıramayan ve sorgulayamayan öğrencilerin yeni etkinlikler üretmesi de beklenemez.

ÖÇK'nın öğrencileri okuldaki dersleri ile ilgili sınavlara ya da ulusal düzeydeki merkezi sınavlara ne ölçüde hazırladığı ile ilgili soruya öğrencilerin hemen hemen eşit oranda olumlu ve olumsuz görüş belirttikleri dikkati çekmektedir. Öğrencilerin %49'u evet ortak sınavlara hazırlıyor derken % 43.5'i hayır hazırlamıyor şeklinde fikir belirtmişlerdir (Tablo 14). Bu karasızlığın daha çok ulusal düzeydeki sınavlarla ilişkilendirildiği ve bu sınavlara da kendi kitaplarından çok farklı kaynaklarla, test kitaplarıyla hazırlandıkları için öğrencilerin ÖÇK'ları içselleştirmedikleri kanısını taşımaktayız. Türkiye genelinde öğretmenlerin 7.

sınıftan itibaren öğrencilere daha çok dersane veya özel kurumlar tarafından hazırlanan kaynak kitapları önermesi de bu durumda etkili olmaktadır.

Bakar ve ark.'nın (2009) Öğretmenlerin MEB 6. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Kitap Setleriyle ilgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi konulu çalışmasındaki bulgulara göre öğretmenlerin kitap setinin değerlendirmede soru çeşiti ve kalitesi açısından beğenildiğinden bahsetmiştir ancak bizim bulgularımız bununla paralellik göstermemektedir. Aynı araştırmacılar ÖKK ve ÖÇK' da hem bilgi içeriği hem de etkinliklerin nasıl yapılacağı konusunda daha ayrıntılı bilgi verilmesinin yararlı olacağını önermiş ve öğretmenlerin kitapların kullanımıyla ilgili zorluklarının giderilmesi durumunun yararlı olacağını ileri sürmüşlerdir (Bakar ve ark.,2009). Nakiboğlu 2009 Deneyimli Kimya Öğretmenlerinin Ortaöğretim Kimya Ders Kitaplarını Kullanımlarının incelenmesi konulu çalışmasında üniversite giriş sınavlarına yönelik olarak öğrenci hazırlayan deneyimli öğretmenlerin ders kitaplarını az kullandıklarını daha çok farklı kaynak kitaplardan öğrencileri sınavlara hazırladıklarını belirtmişlerdir (Nakiboğlu, 2009). Bizim çalışmamızda da öğretmenlerin öğrencileri ulusal düzeydeki sınavlara hazırlarken MEB kitap setlerini kullanmayı tercih etmedikleri saptanmıştır ki bu sonuç Nakiboğlu 2009 ile benzerlik göstermektedir. Gerek müfredatın yetiştirilme kaygısı gerekse genel sınavlara yönelik olarak test alışkanlığının kazandırılması öğretmenler açısından zorlayıcı faktörlerdir. Ayrıca öğrencilerin düzeylerinin belirlenmesinde uygulanan ölçme değerlendirme yöntemlerinin öğretmene göre farklılaşması ve genellikle alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerinin kullanılmaması veya bu yöntemlerin uygulanması konusundaki yetersizlikler ÖÇK'nın kullanılmasını hem zorlaştırmakta hem de isteksizliğe neden olduğu kanısını taşımaktayız.

Yukarıda tartışılan ÖÇK'nın kullanımıyla ilgili olumsuzluğa karşın öğretmenlerin ÖÇK'nın farklılık yaratıp yaratmadığıyla ilgili bulgular incelendiğinde ise ciddi bir çelişki olduğu görülmektedir. Kitabı kullanmakta istekli olmayan öğretmenlerin %66.6 gibi önemli bir çoğunluğu öğrenci çalışma kitabının herkes için faydalı olduğunu, öğrenciler arasında bütünlük sağladığını, ödev kontrolüyle pekiştirme amaçlı kullanıldığını, başka kaynaklara ihtiyaç duymadıklarını, bu durumda ödevlerle öğrencilerin sorumluluk kazandığını, ödev kontrollerinin daha düzenli ve verimli olduğunu bu konuda özellikle MEB kaynaklı olan yayınları daha etkili bulduklarını belirtmişlerdir (Tablo 17). Bu aslında öğretmenlerin kendi öz

yeterlilikleri ve uygulamadaki motivasyonlarıyla ilgili olup sınav kaygısı ortadan kalktığı takdirde ÖÇK ve ÖKK'larının yaşama dönük olarak daha fazla kullanılacağı fikrini oluşturmaktadır.

Ülkemizde ders kitaplarının hazırlanması yıllar boyu çeşitli süreçlerden geçmiştir. 1949 yılına kadar ders kitaplarının hazırlanmasını üstlenen MEB, 1946-1973 yılları arasında özel sektöre, ders kitabı hazırlama yetkisini vermiş ve bu tarihler arasında özel sektör M.E.B.'in belirlediği nitelikler doğrultusunda çalışmalarını sürdürmüştür. 1962-68 yılları arasında ise her sınıf düzeyinde farklı yayınevleri tarafından hazırlanmış birden fazla ders kitabı kullanılması ve kitap çeşitliliği uygulaması ile hangi kitapların kullanılacağı öğretmen tercihinin bırakılmış ancak bu uygulamadan daha sonra vazgeçilmiştir (Tekışık, 1994). 1973-1991 yılları arasında MEB ders kitabı hazırlama işlemini tek başına yürütmüş, 1991'de "Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği" ile özel sektöre tekrar izin verilmiş (Kaptan 1998), ancak özel sektör tarafından hazırlanan kitaplar seçilerek tüm okullarda ve sınıflarda tek kitap uygulamasına geçilmiştir. Günümüzde halen bu şekilde uygulanmaktadır. Talim ve Terbiye Kurulu kitapların; dil ve imla, konuların işlenişi, görsel düzen, hazırlık ve değerlendirme çalışmaları olmak üzere dört ana başlık altında incelenmesine karar verilmiştir (Ünal ve Pideci, 2000). Yukarıda sayılan dört öğedeki eksik ve aksayan yönler hem ders hem de yardımcı kaynakların kullanım sıklığını düşürmektedir, özel yayınevlerinin ders ve yardımcı kitapları da bu yönleriyle olumsuz olarak değerlendirilmiştir (Ö₃₁ kodlu öğretmen). Kitapların içeriğindeki yanlış bilgiler, alt ve üst düzey öğrencilerin seviyesine hitap etmemesi, görselliğin ve boyutların öğrencilere uygunsuzluğu, içeriğin ortak sınavlarla çelişmesi gibi faktörler bu olumsuzluğu tetiklemektedir.

Öğrenci çalışma kitaplarının kaldırılması ya da devamlılığı konusunda öğretmen görüşleri incelendiğinde yukarıdaki sorularda tartışılan özelliklerin çok daha üzerinde bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Çünkü kitapların kullanılması, yararlılığı, sınavlara katkısı günlük yaşamda kullanılabilirliği gibi konularda bazı çelişiklere sahip olan öğretmenlerin çok büyük bir çoğunluğu % 89 hayır kaldırılmasını şeklinde görüş belirtmişlerdir (Tablo 18). Bu görüşlerinin nedenlerini ise şu şekilde belirtmişlerdir; bu kitaplar öğrencilere fırsat eşitliği sağlamakta, okulda ve evde çalışmalarını pekiştirmektedir. Kitapların kaldırılması durumunda ise kaynak kitap almak zorunda kaldıklarını fakat kaynak kitap edinmenin okul içinde

yasak olduğunu görüşlerine eklemişlerdir. Nitekim Kavcar ve ark.(2014)'na göre öğretim etkinliklerinin yürütülmesinde öğretmen ve öğrenciye yol gösteren ders kitaplarının hazırlanmasının ve gereğince kullanılmasının, öğretim programının başarılı olabilmesini sağlayan önemli etkenlerden biri olduğu söylenebilir. Bu yönüyle nitelikli ders kitabı ve onun kullanımı, yalnızca öğretim için önemli olmakla kalmaz, ders kitabından başka materyali olmayan okullarda da öğretimin etkili bir şekilde sürdürülmesine katkı sağlar (Şimşek ve ark, 2011). Öğrenci çalışma kitapları bu anlamda teknik malzeme ve donanım yönüyle eksik olan okullarda en büyük yardımcı olarak görülebilir.

Topgül (2004)'ün de dediği gibi, tüm dünyada gelişen teknoloji eğitim öğretimi de etkilemiştir. Teknoloji takip edilmeden hazırlanan program ve ders içerikleri, hazırlıkları öğretimi olumsuz yönde etkileyecek ve amaçlanan verim elde edilemeyecektir. Çalışmamızdan elde ettiğimiz bulgular çerçevesinde bizde de Topgül (2004)'ün ileri sürmüş olduğu kanaatlar oluşmuş ve resmi olarak kullanılan kaynak kitaplarının gelişen teknolojiye uygun hala getirilerek uygulamaya konulması gerekliliği kanısı oluşmuştur. Aksi takdirde çok çabuk sıkılan yeni nesil için ÖÇK' lar zorunluluktan öteye geçemeyecektir.

Öğrenci çalışma kitabı ile öğrenciler öğrenme süreçlerini bireysel olarak değerlendirme şansını yakalamışlardır. Bütün bu faydalarının yanında ÖÇK.'nın öğretmenlerin kendileriyle ilgili farklılaşmalara neden olup olmadığıyla ilgili öğretmen görüşlerine bakıldığında (Tablo 19) evet farklılaşmalar oldu diyen öğretmenler %61 oranındadır. Öğrencilerin kendi kendine öğrenmelerinin desteklenmesi, ölçmede farklı teknik ve sorular görmesi, sınıfta ödev takibinin kolaylaşması, öğretmenin her anlamda rehber olmayı öğrenmesi bunu yaparken de ÖÇK'dan destek alması öğretmen açısından zaman ve iş yükünü azaltmaktadır. Bu anlamda Köseoğlu'nun bulguları da bizi destekler niteliktedir. Öğrenci çalışma kitabı öğrencilerin uyguladıkları aktiviteleri, öğrendikleri bilgi ve becerileri, test ve soruları, araştırma projelerini kapsamaktadır (Köseoğlu ve ark., 2003). Fakat kitabın yapılandırıcılık temelli hazırlanarak buna yönelik etkinlik deney ve sorular içermesi ile MEB' in yaptığı çoktan seçmeli sınavlarla çelişmesi öğretmen ve öğrencileri ikileme bırakarak kafa karışıklığına neden olmaktadır. Bununla birlikte müfredatın yoğunluğu ve sınıfların kalabalık olması okullarda ÖÇK kullanımını azaltmakta dolayısıyla öğretmen ve öğrencilerin farklılaşmasına engel olmaktadır.

Öğretmenlerin kılavuz kitaplar ile ilgili değerlendirmeleri

Öğretmenlerin kılavuz kitapları kullanma durumlarıyla ilgili veriler incelendiğinde % 57.3 gibi önemli bir kısmı kitabı sürekli kullandığını, %30.5'lik kısmı bazen kullandığını % 11.9'luk bir kısmı ise hiç kullanmadığını ifade etmiştir (Tablo 20). Öğretmenlerin kılavuz kitapları kullanma durumlarıyla mesleki deneyimleri karşılaştırıldığında 15-20 yıldan fazla görev yapan deneyimli öğretmenlerin genellikle kılavuzları kullanmadığı alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerini dikkate almadığı ve kendi bildikleri doğrultusunda devam ettikleri görülmektedir. (Tablo 20) Meslekte yeni olan ve yeni programı tanımaya çalışan öğretmenlerin ise bu kitapları daha çok kullanmaya çalıştıkları görülmektedir. Bizim fen bilgisi ÖÇK ve ÖKK ile yapmış olduğumuz çalışmanın benzerini Kırmızı (2013), Almanca dersine yönelik olarak yapmış ve öğretmen kılavuz kitaplarını kullanan öğretmenlerin derslerinin daha verimli olduğu ve amaca yönelik olarak öğretmenlerin en önemli yardımcılarında birisinin kılavuz kitaplar olduğunu ileri sürmüştür. Aynı araştırmada öğretmenlerin çoğunun kılavuz kitaplarını kullanmasına karşın bazı öğretmenlerin bu kitapları beğenmedikleri ve kullanmak istemediklerini ileri sürmüştür. Nitekim benzer durum bizim çalışmamızda da ortaya çıkmakta ve %11.9'luk bir grup bu kitapları hiç kullanmadığını belirtmişlerdir. Halat (2007)'nin sınıf öğretmenlerinin yeni programı değerlendirmelerine yönelik yapmış olduğu çalışmasında ise, sınıf öğretmenlerinin derslerindeki öğretim yöntemlerini kılavuz kitaplarının belirlediğini ileri sürmektedir. Temiz (2007), yine benzer bir çalışmada ilköğretim matematik öğretmenlerinin derslerinde ÖKK'larını temel kaynak olarak kullandıklarını belirtmiştir. Görüldüğü gibi farklı alanlarda bile olsa ÖKK'larının genel olarak kullanıldığı dikkati çekmektedir. Bu nedenle kitapların kaldırılmak yerine yeniden düzenlenerek fen bilimlerinin ruhuna uygun şekilde deneysel yöntemlerin ağırlıkta olduğu etkinliklerin uygulama aşamalarının ayrıntılı bir şekilde basamak basamak verilerek yeniden sunulması gerektiği kanısını taşımaktayız. Ayrıca bu kitaplardan öğretmenlerin alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerini nasıl kullanacakları örnekleriyle birlikte ayrıntılı olarak sunulmalıdır (Temiz, 2007).

ÖKK'nın konu ve kazanımları belirleyip belirlemediği konusunda öğretmen görüşlerine baktığımızda (Tablo 21) %80.5 kişinin konu ve kazanımları belirlediğini ifade ettiğini görmekteyiz.

MEB (2004) Öğretmen Kılavuz Kitabını; ilgili öğretim programlarında yer alan hedef ve açıklamalar doğrultusunda dersin öğrenilmesini kolaylaştıracak ve öğrencilerin yeteneklerinin gelişmesine yardımcı olacak çeşitli örnek, alıştırmaya, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, öğretmenlerin yararlanması için hazırlanan eser olarak tanımlamaktadır. Yapılan tanım ile Kılıç ve Seven (2002)'in çalışmaları da bulgularımızı destekler niteliktedir. Kılıç ve Seven (2002)'in de dediği gibi kılavuz kitaplar öğretmenin işini zamandan tasarruf da sağlayarak kolaylaştırır aynı zamanda sınıf içi disiplin problemlerini en aza indirir (Kılıç, 2009:297). Turgut'un (1990) yaptığı çalışmada ise kılavuz kitaplar dersin etkililiğini arttırmaktadır. (Demirbaş ve Yağbasan, 2002:1). Kılavuz kitaplar ile öğretmenler derslerinde daha verimli ve üretken olacaktır (Küçükahmet, 2002: 123).

ÖKK'nın kullanımının öğretmenlere yardımcı olup olmadığıyla ilgili öğretmen görüşlerine bakıldığında %78.6 gibi büyük bir kısmın soruya evet dediği görülmüştür (Tablo 22). Özel okullarda görev yapan öğretmenlerin de kitapları incelediği ve kullanmaya çalıştıkları ancak daha çok ait olduğu kurumlar tarafından hazırlanan yayınları kullandıkları ve bazen de kurumlarının ilkeleri gereği kullanmak zorunda kaldıkları görülmektedir. Özel okulların alanlarında iyi yetişmiş uzmanlara hazırlanmış olduğu yayınları tercih etmeleri hem rekabet hem de durumları gereği normal karşılanabilir fakat devlet okullarında başka seçeneği olmayan ve neredeyse zorunluluk halinde olmasına karşın kullanılmaması kitabın niteliğinden çok öğretmenin niteliğine bağlı gibi görülmektedir. Kitaplar yol gösterici, problem çözümlerinde ise işlevseldir (Ceyhan ve Yiğit, 2003:25). Daha önce yapılan çalışmalarda da özellikle ilköğretim çağında ders kitaplarının özel bir önemi olduğu ve bu nedenle öğretmenin izleyeceği ders kitabının her satırını irdeleyecek şekilde bilmesi kitaptaki bilgilere uygun örnekleri belirlemesi olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya çıkarması eğer yanlışlar var ise bunları düzeltecek örnekler bulması ve bilgi eksikliklerinin tamamlanmasının büyük önem taşıdığı ileri sürülmüştür (Kılıç, 2005:40, Günay ve Özdemir, 2003:149-150). Bir ders kitabının öğrencilere istenen bilgi ve becerileri kazandırması ve eğitimine katkı sağlayabilmesi o kitabın öğretmen tarafından kullanılış biçimine bağlıdır. Çünkü öğretmenin kılavuzluğundaki bir kitabın niteliği öğretmenin sunuş açıklama ve irdelemeleri sonucu ortaya çıkar, öğretmenin kitaba yönelik yargıları öğrencileri de önemli ölçüde etkileyecektir. Bu konuyla ilgili olarak öğretmenlerin verdikleri cevaplar ile mezun oldukları bölümler

arasında bir ilişki olup olmadığına bakıldığında herhangi bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır. Hâlbuki öğretmenlerin mezun olduğu bölümlere bakıldığında fen bilimleri bölümü dışındaki alanlardan mezun olmuş öğretmenlerin çoğunlukta olduğu ve bu çoğunluğun ÖKK'ya daha çok ihtiyaç duyacağı kanısındayız. Özellikle fen bilimleri dışındaki bölümlerden mezun olan öğretmenlerin alan bilgilerinde eksiklik olabileceği ihtimaline karşın bu kitapları daha fazla kullanmaları beklenirdi. Ancak öğretmenler arasında bu şekildeki bir farklılığın olmaması kitap kullanımının öğretmenin kişisel özellikleriyle ilgili olabileceği kanısını taşımaktadır. Çünkü kılavuz kitaplarının modern öğretim strateji, yöntem ve tekniklere açık olduğu, etkinlik örneklerinin yer aldığı bu etkinliklerin nasıl uygulanacağına dair yönergeler yer aldığı ileri sürülmüştür (Demir ve Yaman, 2015). Alan dışı bölümlerden mezun olmuş öğretmenlerin de en azından bu özellikler nedeniyle kılavuz kitaplarını daha çok kullanmaları beklenirdi.

Kaymakçı (2009)'nın Sosyal bilgiler programı ile ilgili yapılmış çalışmasında bu durum daha ayrıntılı olarak tartışılmıştır. Araştırmacılar, konulardaki teorik bilgilerin yapılandırmacılık temeli ile uygulamaya nasıl geçirileceğini ÖÇK'larla açıklamış, bu anlamda öğretmene rehber olmayı amaçlamıştır. Ayrıca ÖÇK'ların içine ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabı yerleştirilerek öğretmenin dersin bütününe içeriğe göre hazırlaması, takip etmesi ve gerekli ödevlendirmeleri yapması gerektiği düşünülmüştür. Kitapların içeriğinde ise öğretim teknolojilerini temel alan bilgisayar destekli öğretim, internet, film ve belgesellerin eğitim öğretimde kullanılmasının yanı sıra, sözlü tarih ve yerel tarih çalışmaları, alternatif değerlendirme çalışmaları, problem çözme, altı şapkalı düşünme, öğrenme halkaları, analogi, drama, beyin fırtınası, ders içerisinde gazete, bülten haberleri, afiş ve posterlerin kullanılması gibi birçok yöntem ve teknik ele alınmıştır. Bu anlamda, öğretmen kılavuz kitapları, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının ilkeleri doğrultusunda öğretmenlerin yeni etkinlikler üretmelerine, uygulamaların nasıl, nazaman, ne şekilde yapılacağına dair bir öncülük yapacaktır (Kaymakçı, 2009).

Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu şu veya bu şekilde az ya da çok kılavuz kitaplara başvurmaktadır. Bu durum Ceyhan ve Yiğit'in (2004, s. 68), 'Özellikle mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin yeni yaklaşım ve stratejiler kullanılan kitaplara bunları adeta kullanma kılavuzu şeklinde açıklayan kitaplara da ihtiyaç olduğunu belirtmiştir.' şeklindeki görüşleriyle örtüşmektedir. Göçer (2011)'in de dediği gibi öğretmen kılavuz kitaplarının içeriğine bakıldığında dersin içeriğiyle ilgili yıl içinde

yapılacak çalışmaların genel hatlarıyla belirlenmiş olması öğretmene büyük kolaylık sağlamaktadır. Bunun yanı sıra ders öncesi yapılacak hazırlıklar verilecek ödevler, dersle ilgili sınırlandırmalar, bağlantılar, örnekler, açıklamalar, farklı bilimsel yaynlardan çocuklar için ilgi çekici resim ve örnekler, proje ve performans görevleri ile bunları değerlendirme ölçekleri, alternatif değerlendirme araçları, farklı deney ve etkinlikler vb. yer almaktadır.

Karakaya ve arkadaşlarının (2011) 2006-2007 eğitim-öğretim yılında, ilköğretim okullarında görev yapan 451 beden eğitimi öğretmeni ile yaptığı çalışmada öğretmenlerin kişisel özellikleri, öğrencilerin kişisel özellikleri gibi durumlardan ötürü mevcut etkinliklerin yeterince yapılamadığı, eski sisteme göre derslerin işlendiği belirtilmiştir (Kırmızı, 2013). Farklı sebeplerle de olsa kılavuz kitapların kullanım durumu ve ders işlemedeki yeniliklerin öğretmenin istek ve yeteneğiyle örtüştüğü kanısındayız.

Çalışmamızda ÖKK' nın farklılık yaratıp yaratmadığıyla ilgili öğretmen görüşleri (Tablo 23) incelendiğinde öğretmenlerin % 45.3'ünün evet farklılık yaratıyor dediği görülmektedir. Hayır diyen öğretmenlerin % 33.2 gibi bir oranla daha düşük olduğu ve bu öğretmenlerin gerekçe olarak zamanı gösterdikleri, öğretmenlerden bazıları konuları yetiştirememekte, malzeme eksikliğinden dolayı etkinlikleri yapamamakta olduklarını belirtmişlerdir. Bu öğretmenlerden büyük çoğunluğu tamamen eski sisteme göre ders işlemekte yenilikleri de takip etmemektedirler. Dolayısıyla bu durumda farklılaşma olmasını beklemekte anlamsız gibi görünmektedir.

Güneş ve ark. (2013), fen eğitiminde çeşitli nedenlerle yapılamayan ya da yapılmayan deney ve etkinliklerin öğretmen ya da öğrencilerde bir farklılık oluşturamayacağını ileri sürmüşlerdir. Dolayısıyla kitaptaki etkinliklerin kullanılmasından kaçınılması beklenen bir sonuç gibi görünmektedir. Deneyler dersi gerçek yaşamla buluşturup günlük problemlerin çözümünde etkin rol oynar, öğretmenler ise bu süreçte öğrencileri aktif kılmalıdır.

Burada öğretmenlerin görüşlerini aslında kitapların farklılık oluşturup oluşturmadığından ziyade kitabın kullanılmasıyla ilgili düşündükleri kanaatindeyiz. Yani kitabı kullandığını ifade etmiş olanlar bu soruya genellikle evet kullanmadığını ifade edenler ise hayır cevabıyla bu kitaplar konusundaki fikirlerini ifade etmişlerdir.

Özellikle 40 yaş üstü öğretmenler deneyimlerine güvenerek bu kitapların farklılık yaratması yerine kendilerinin farklılık yaratabileceği düşüncesindedirler.

Öğretmenlerin kaynak kitap, öğrenci çalışma ve öğrenci kılavuz kitabı veya ders kitabı gibi kitapların içerik düzenleme veya programın amaç ve çıktılarına çok önem vermeden kendi deneyimlerine göre hareket ettikleri ve uygulamanın öğretmene bağlı olduğu daha önceki çalışmalarda da ortaya konmuştur. Örneğin öğretim programlarında ölçme ve değerlendirmenin, öğretim yöntemlerinin ve bilginin günlük yaşama uygulanmasına yönelik olarak hazırlanmış olmasına karşın öğretmenler hala yazılı yoklama, geleneksel düz anlatım, örneklerin günlük yaşamdan ziyade teorik olması gibi uygulamaları devam ettirmektedir (Nevzat ve ark.2014, 2016; Zhang ve Burry-Stock, 2003).

Kırmızı'nın (2013)'da dediği gibi eğitim-öğretimde materyal kullanımı dersi hareketlendirir, ilgi çeker, zamandan tasarruf sağlar, öğrenilenleri pekiştirir ve kalıcılığı artırır (Aslan ve Doğdu, 1993:40). Sınıfta kullanılan birçok araç gerecin arasına yeni sistemle katılan öğretmen kılavuz kitapları da ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı da dersin anlaşılmasını kolaylaştırır. Öğrenci çalışma kitaplarında bulunan değerlendirme bölümü, ders sonunda dersin hedeflerine ulaşmış ulaşmadığıyla ilgili dönüt sağlamakta, başka kaynaklara yönelmeyi de azaltmaktadır. “Öğretmen kılavuz kitapları dersin işlenişinde öğretmene yol göstermeli alternatif etkinlik ve uygulamalarla değerlendirmeler içermelidir” (Ceyhan ve Yiğit, 2003:58). Öğretmen kılavuz kitabı bu anlamda öğretmenlerin en önemli materyali ve rehberi olacaktır ki bu araştırmalar da bizim çalışmamızı destekler niteliktedir. Özellikle yeni atanan öğretmenler için öğrenciyi aktif duruma getirmek için öğrenci çalışma kitabı ve kendisinin ne yapacağı konusunda yol gösterici olan öğretmen kılavuz kitabını kullanması büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle bu tür kitaplara her zaman ihtiyaç duyulacağı kanısını taşımaktayız.

ÖKK' nın bilgi aktarımı açısından etkililiğiyle ilgili öğretmen görüşleri (Tablo 24)' ne bakıldığında öğretmenlerin %48.1' inin evet etkili derken %27.7' si kısmen evet dediğini görmekteyiz. Hayır diyenlerin % 21.2 olduğu dikkate alındığında öğretmenlerin %80 gibi büyük bir çoğunlukla bu kitapların öğretim açısından ne kadar etkili olduğunu göstermektedir.

Şahin'in 2007-2008 eğitim-öğretim yılında ilköğretim 1. sınıfı okutan 62 öğretmenle yaptığı çalışmada, kılavuz kitaplar öğretmenler tarafından faydalı

bulunmuştur. Kılıç (2009)'da, 2001-2002 öğretim yılında yaptığı çalışmasında ilköğretim birinci kademe derslerinde, ders kitabı kullanım sırasında öğretmen kılavuzlarına duyulan ihtiyaç ve bu kılavuzların içeriklerinde neler bulunması gerektiğini belirlemeye çalışmıştır. Araştırma sonunda öğretmen kılavuzuna ihtiyaç duyulan dersler sırasıyla; Fen Bilgisi, Türkçe, Matematik, Bütün Dersler, Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi, Müzik, Yabancı Dil, Din Kültürü dersleri olduğu görülmüştür (Kırmızı, 2013).

Yenilenen ve düzenlenen programların eksik yönlerinin olduğu farklı araştırmacılar tarafından ortaya konulmuştur. Her ne kadar programlara bağlı kalınmak zorunda olsa da farklı sosyo-kültürel ve ekonomik durumlardan ötürü öğretmenlere sınıf içinde esneklikler tanınmıştır. Bu esneklik her öğretmende duyulan ihtiyaca göre farklılık gösterebilir. Fen bilgisi gibi yaşama dönük etkinliklik temelli bir dersin uygulanmasında sıkıntı yaşayan ilköğretim birinci kademe öğretmenleri kılavuz kitaba en çok ihtiyaç duydukları dersin fen bilgisi olduğunu belirtmişlerdir (Kılıç, 2009). Bizim görüşlerimizi destekler nitelikte olan bu çalışmadaki bulgulara bakıldığında hiçbir şekilde kaldırılmaması gereken fen bilimleri eğitiminde bu kitapların kaldırılmış olması sadece talihsizlik olarak nitelendirilebilir.

ÖKK' nin olumlu ve olumsuz yönlerinin öğretmenler tarafından değerlendirilmesi (Tablo 25) durumunda olumlu cevaplar yönlendirme ve sınırlandırma, olumsuz cevaplar ise içerik ve dizayn konusunda yoğunlaşmıştır. Belki de bu bulgular dikkate alınarak bu kitapların yeniden düzenlenmesi sağlanabilir fakat kaldırılmasına gerekçe oluşturmaz.

Ceyhan ve Yiğit (2004), Öğretmen kılavuz kitabını, öğretmene yardımcı olacak ve öğrenmeyi kolaylaştıracak ek malzeme, alıştırma, yöntem ve teknikleri içinde bulunduran kitap olarak tanımlamaktadırlar. Belki de bizim çalışmamızda öğretmenlerin kitapların içerik ve dizayn yönündeki eleştirileri de buna göre değerlendirilmeli ve öğretmenleri motive edecek şekilde yeniden düzenlenmelidir. Göçer (2011)'de de bu kitaplar öğretmene yardımcı olacak kitaplar olarak nitelendirilmektedir ki bizde bu kitapların öğretmenlere yardımcı olacağını düşünmekteyiz.

Daha önce yapılan çalışmalarda da bizim bulgularımızı destekler nitelikte bulgular elde edilmiştir. Bu çalışmalarda kitaplardaki fotoğraf, resim, şekil ve grafik gibi görsel nesnelere metinlerle uyumlu olması ve tümünün bu görsel ve biçimsel özelliklerine bilimsel nitelikleri uygun olması durumunun kullanımıyla ilgili önemli faktörler olduğu ileri sürülmüştür (Şimşek ve ark., 2011; Yağbasan ve ark., 2005).

Öğretmen kılavuz kitabının içerik ve dizaynı ile ilgili öğretmenlerin kullandıklarına bağlı olarak genellikle öğretmenler kitabı bu yönüyle olumlu bulurken (% 4.5 - Tablo 25) bazı değişiklik ve düzenlemeler yapılması gerektiğini de ifade etmişlerdir. Yine benzer şekilde daha önce Halat'ın matematik dersiyle ilgili yaptığı çalışmada kılavuz kitabının içerik ve dizayn açısından olumlu bulmalarına karşın bazı etkinliklerin yapılmasında materyal sorunu yaşadıklarını ileri sürmüşlerdir. Bu bilgiler doğrultusunda öğretmenlerin görüş ve uyarılarına göre öğretmen kılavuz kitabında bazı değişiklikler yapılarak yeniden düzenlenerek kullanılması yararlı olacakmış gibi görünmektedir. Öğretmen kılavuz kitabını kullanan öğretmenlerin öğretim programının içeriğini de genellikle bu kılavuz kitapları ve MEB tarafından dağıtılan ders kitaplarından öğrenmekte ve en azından fikir sahibi olmaktadır. İçerik düzenlemeye bağlı olarak öğretim strateji ve yöntem teknikleri konusunda farklılaştırma yoluna gitmeleri biraz daha mümkün gibi görünmektedir. Nitekim daha önce yapılan çalışmalarda da öğretmenlerin % 70'inin bu şekilde bilgilendikleri ileri sürülmektedir ki burada bizi destekler niteliktedir. Öğretmen kılavuz kitaplarının olmadığı durumda öğretim programlarından da haberdar olamayacak öğretmenlerin uygulamada başarılı olma şansıda yoktur çünkü öğretmenlerin öğretim programının içeriğine uygun olacak şekilde belli kazanımlar doğrultusunda farkındalık oluşması ve gerektiğinde esneklik yapabilmesi için bilgi sahibi olamayacaklardır. Ayrıca içerik düzenlemesiyle ilgili bilgi eksikliği ünitelerin diğer derslerle ilişkilendirilmesi veya disiplinler arası bilgi aktarımını zorlaştıracığı için FeTeMM (Fen, Teknoloji, Matematik ve Mühendislik) açısından da olumsuzluk yaratacaktır. Halbuki son yıllarda tüm dünyada bu konuda önemli düzenlemeler yapılmaktadır (Göçer, 2011; Köse ve ark., 2015).

Öğretmen kılavuz kitaplarının içerik ve dizaynı, öğretmenler tarafından kullanılıp kullanılmaması ve etkinliklerin uygulanmasıyla ilgili daha önce yapılan çeşitli araştırmalarda birbirine benzer bulgular elde edilmiştir. Çalışmalarda kitabın kullanımıyla ilgili bazı kararsızlıkların yanı sıra kitabın içerik düzenleme ve yer alan etkinliklerin uygulanmasına yönelik materyal sıkıntıları sürekli sorun olarak öne

çıkıştır (Yaman ve Demir, 2015; Tekeli- Yıldızhan 2010; Hayirsever 2010; Kulantaş, 2007) tüm bu çalışmalarda belirtilen çeşitli olumsuzluklara rağmen hiçbir araştırmada kılavuz kitaplarının kaldırılmasıyla ilgili bir bilgiye rastlanmamaktadır. Bu nedenle tümünden kaldırılmak yerine ileri sürülen gerekçeler doğrultusunda yeniden düzenlenerek kullanılması sağlanmalıdır.

Çalışmamızdaki öğretmenlerin %75 gibi bir (Tablo 25) çoğunluğu kitabı içerik, dizayn, zaman planlama, yönlendirme ve sınırlandırma gibi alanlarda faydalı bulurken bir kısmı da kitabı çeşitli yönleriyle eksik yada sınırlayıcı bulmuşlardır. Buna benzer sonuçlar daha önce yapılan çeşitli araştırmalarda da ortaya çıkmış ve farklı alan öğretmenleri de kılavuz kitap kullanmama konusunda kendilerine göre nedenler ileri sürmüşlerdir. Örneğin bazı araştırmacılara göre etkinliklerin yapılması hem zor hem de zaman alıcı olduğu için belirtilen sürenin yeterli olmadığını ileri sürmüşlerdir (Yıldırım 2011, Toraman 2010 Tekeli ve Yıldızhan 2010, Erdoğan 2007). Bu araştırmalara benzer şekilde bizim bulgularımızda da kılavuz kitapların kullanımıyla ilgili süre problemlerinin olduğu ortaya çıkmıştır. Yine Göçer (2011)'in yaptığı çalışmada öğretmenlere göre öğretmen kılavuz kitabı öğretmenlerin yaratıcılıklarını köreltmekte ve öğretmenleri hazırcılığa alıştırmaktadır. Bizim çalışmamızda da benzer şikâyetlerin olduğu görülmektedir.

Alkış-Küçükaydın (2013) da araştırmasında, Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı'nın araştırmaya sevk edici nitelikte olmadığı, ölçme değerlendirmede yetersiz olduğu, öğretmenleri yönlendirmede başarısız olduğu ve yöntem teknikler konusunda hatalarının fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu gibi sebeplerden ötürü bizim çalışmamızda da öğretmenlerden bazıları ÖKK'nın kaldırılması gerektiğini, kullanımının bir avantaj sağlamaktan ziyade vakit kaybı olduğunu belirtmişlerdir.

ÖKK'nın kaldırılmasıyla ilgili öğretmen görüşlerine bakıldığında (Tablo 26) öğretmenlerin %87.9 gibi büyük kısmı bazı eksikliklerine rağmen kitapların kaldırılmaması gerektiğini belirtmişlerdir. Zaten daha önceki çalışmalarda da kitapların kaldırılmasından ziyade yeniden düzenlenmesi konusunda neredeyse birer görüş birliği oluşmuştur (Yıldırım 2011, Göçer 2011, Kulantaş 2007).

Kılavuz kitaplarının kaldırılmasını düşünen öğretmenlerin önemli bir kısmı yapılması gerekenlerin öğretim programlarında belirlendiğini ve ders içeriklerini uygulamanın yeterli olacağına dolayısıyla ek bir öğretmen kılavuz kitabına gerek olmadığını ileri sürmüşlerdir. Öğretmenlerin belirtmiş olduğu bu gerekçe aslında kılavuz kitapların kullanılmasından ziyade her türlü öğretim girdilerinin öğretmen

uygulamasına bağlı olduğunu ortaya koymaktadır. Yani sadece kılavuz kitabının kullanılması değil programın uygulamada içeriğe uygun ders anlatılıp anlatılmaması ve alternatif yöntemlerin dikkate alınması gereken durumlar hep uygulayıcı durumundaki öğretmene bağlıdır. Nitekim daha önce yapılan çalışmalarda benzer bulgular elde edilmiş ve gerek programın uygulanmasında gerek değerlendirme yöntemlerinde öğretmene bağlı olan farklılıklar ortaya çıkmıştır (şeker 2013, Demir ve Fer, 2013; Konur ve Atlıhan, 2012; Yapıcı ve Demirdelen, 2007).

SONUÇ VE ÖNERİLER

7. Sınıf öğrenci çalışma kitabına sahip öğrenciler ve öğretmen kılavuz kitabıyla çalışmış öğretmenlerden aldığımız dönütler neticesinde öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarının kaynağını doğadan ve yaşamdan alan fen bilimleri dersi içerisinde toptan kaldırılmak yerine aşağıdaki öneriler doğrultusunda geliştirilerek kullanılmaya devam edilmesi gerektiği düşüncesi içerisindeyiz.

Öğrenci çalışma kitabıyla ilgili öneriler;

- 1) Kitap yapılandırıcılık doğrultusunda hazırlanmış olup daha çok etkinliklere yer vermekte dolayısıyla sınav odaklı çalışan ortaokul son sınıf öğrencileri için handikap oluşturmaktadır. Bu da kitabın özellikle sınava girecek olan öğrenciler tarafından kullanımını azaltmaktadır. Sonuç ile süreç aynı sistemde ele alınarak kitaplar yenilenmelidir.
- 2) Sınav odaklı hazırlanan öğrenciler için öğrenci çalışma kitabına yeterli miktarda test soruları eklenerek iki yönlü kullanım sağlanabilir.
- 3) Kitapların kapsamlı ve kalın olması nedeniyle taşınma ve kullanma zorluğu çeken öğrenciler için ünite bazında fasiküller şeklinde hazırlanmalıdır. Bu şekilde kullanım kolaylığı sağlarken öğretmenler tarafından verilecek dönütler içinde sadeleştirilmiş olacaktır.
- 4) Öğretmenlere kitabın etkin kullanımıyla ilgili hizmet içi eğitimler verilmeli ve öğretmenler de kitap kullanımı için öğrencileri heveslendirmeli kitapları sadece ev ödevi şeklinde kullanmamalıdır. En önemlisi kitaplarda yer alan etkinlikler günlük yaşamla bağdaştırılarak öğrencinin ilgisi artırılmalıdır.
- 5) Çalışma kitabında yer alan etkinlik ve deneyler için gerekli olan malzemeler ucuz ve kolay ulaşılabilir olmalı, gerekirse öğretmen ve öğrencilerin birlikte materyal hazırlamasına yönelik önerilerde bulunulmalıdır.
- 6) Öğrencilerin çalışma kitabında yer alan etkinlikleri kendi yaşam düzeneğinde kullanabileceği informal uygulamalara dönük olarak görsel eğitim materyalleriyle desteklenmelidir.

Öğretmen kılavuz kitabıyla ilgili olarak;

- 1) Öğretmen kılavuz kitapları eğitim ve öğretimin uygulanmasında sorumlu olan öğretmenler tarafından kullanılacağı için öğretmen yeterlilikleri sağlanmalı ve kitapların etkin kullanımı için hizmet içi eğitimler verilerek etkin katılım sağlanmalı, denetlenmelidir.
- 2) Kitapların kullanımı öğretmenlerin tercihlerine bırakılmamalı ve kitabın kullanımına yönelik olarak dönütler alınmalı, öğretmenler arasında etkileşim sağlanmalı ve öğretmenlerden alınan dönütlere göre gerekli düzenlemeler yeniden yapılmalıdır.
- 3) Kitabın yazı karakteri, yazıların puntosu kolay okunabilir olmalı ve içerik olarak uygulamaya yönelik ayrıntılar da yer almalıdır.
- 4) Kitaplar sınıf dışı farklı etkinlikler içermeli ve öğretmenlerin öğrencilere yaşamın içinden örnekler sunmalarına olanak sağlayacak şekilde öğrencileri motive etmelidir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2000). *Etkili Öğrenme ve Öğretme*. 3. Baskı. İzmir: Kanyılmaz Matbası.
- Aksaçlıoğlu, A. G., & Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 3-28.
- Alkan, C. (1996). *Eğitim Teknolojisi*. Ankara: Atilla Kitabevi.
- Alkış-Küçükaydın, M. (2013). İlköğretim 3.sınıf Türkçe ders kitapları ve öğretmen kılavuz kitabının yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına uygunluk düzeyi. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Armstrong, P. (2009). *Teacher pay in South Africa: How attractive is the teaching profession* (No. 04/2009).
- Aslan, Z ve Doğdu, S. (1993). *Eğitim Teknolojisi Uygulamaları ve Eğitim Araçgereçleri*. Tekışık Ofset, Ankara.
- Ataman, A.; Şapolyo Erol, M.; Gevrekçi, M.; Çakmak, M.; Ercan, L.; Yüksel, S. ve Çetin, Ş. (2001). Yabancı Dil 4-8, Konu Alanı Ders Kitabı inceleme Kılavuzu (1. basım). (Ed: L. Küçükahmet). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bakar, E., Keleş, Ö. ve Koçakoğlu, M. (2009). Öğretmenlerin MEB 6. Sınıf fen ve teknoloji dersi kitap setleriyle ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1).
- Başlantı, U. (2000). Bilimsel Okur-Yazarlık İlkeleri Açısından Fen Bilgisi Ders Kitapları İçerik Analizi. IV. *Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi*, 6-8.
- Binbaşıoğlu, C. (1995). *Türkiye'de Eğilim Bilimleri Tarihi*. İstanbul: MEB
- Bulut, D. (2012). A critical view of guide book for teachers of music lesson 8th class of primary education school. *Journal of Human Sciences*, 9(2), 109-125.
- Ceyhan, E. ve Yiğit, B. (2003). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Coombs, Philip H. and Ahmed, Manzoor. (1974). *Attacking Rural Poverty: How Nonformal Education Can Help*. Baltimore: John Hopkins University Press.
- Coşkun, İ. K. ve Kuglin, J. (Eds.) (1996). *Türkiye ve Almanya'da Ders Kitapları (77-85)*, Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Demir, S., Akkoç, H., Özmantar, M. F., Bingölbali, E. (2010). Teknoloji entegrasyonu amacıyla geliştirilen programların değerlendirilmesi. http://mimoza.marmara.edu.tr/~hakkoc/yayin2010_icits.pdf
- Demir, S., Fer, S. (2013). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerinin 2005 Öğretim Programlarına İlişkin Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(4): 1523-1540.
- Demirbaş, M., ve Yağbasan, R. (2002). Fen bilgisi öğretiminde öğretmen kılavuz kitaplarının önemi ve öğretimdeki yeri üzerine bir inceleme.XI. *Eğitim Bilimleri Kongresi, YakınDoğu Üniversitesi, Lefkoşa, KKTC*.

- Demirel, Ö. (1999). *Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Demirel, Ö. (2007). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Demirel, Ö., & Kiroğlu, K. (2005). *Konu Alanı Ders İncelemesi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Ekinci, A. ve Öter, Ö. M. (2007). *İlköğretim okulları ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarının branşlara göre incelenmesi çalışmaları raporu*.
https://www.google.com.tr/search?q=duablo.dicle.edu.tr&oq=duablo.dicle.edu.tr&aqs=chrome..69i58j69i57j5.5167j0j4&sourceid=chrome&es_sm=93&ie=UTF-8# adresinden elde edildi (15 Ekim 2015).
- Erdoğan, M. (2007). Yeni geliştirilen dördüncü ve beşinci sınıf fen teknoloji dersi öğretim programının analizi: Nitel bir çalışma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (2) 221-259.
- Erdoğan, T. (2007). İlköğretim 3. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabının yapılandırmacı yaklaşıma uygunluğu. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(14), 163-172.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde "Program" Geliştirme*. Ankara: H.Ü. Yayını.
- Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. PegemA Yayıncılık.
- Göçer, A. (2011). İlköğretim ikinci kademe türkçe öğretmen kılavuz kitaplarının işlevselliğinin belirlenmesi. *Journal of International Social Research*, 4(16).
- Gökmenoğlu, T. (2014). Geniş açı: Modeller ve yaklaşımlar açısından Türkiye’de program değerlendirme çalışmaları. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi / 2014 Cilt: 4, Sayı: 7*.
- Griffin, M. J. (1994). Learning to learn in informal science settings. *Research in Science Education*, 24(1), 121-128.
- Günay, E. ve Özdemir M., A. (2003). *Müzik Öğretimi Teknolojisi ve Materyal Geliştirme* İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Güneş, M.H. ve Çelikler, D. (2010). Konu alanı ders kitabı inceleme yönelik öğrenci görüşleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5, 81-90.
- Güneş, M. H. ,Güneş, O. ve Gözüm, A. İ. C. (2012). Ortaöğretim 11. Sınıf biyoloji ders kitabının incelenmesi. *3rd Internati onal Conference on New Trends in Educati on and Their Implicati ons*. 26-28 April, 2012 Antalya-Turkey.
- Güneş, M. H., Derya, C.(2015). İlköğretim 5,6,7, ve 8. sınıf fen bilimleri ders kitaplarındaki etkinliklerin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching* ,Ağustos. 2015. Cilt:4. Sayı:3. Makale No: 35. ISSN: 2146-919 9.
- Güneş, T.(2015). *İlköğretimde Fen bilgisi Programlarının İncelenmesi*.
- Güneş, T. ve Demir, S. (2007). İlköğretim müfredatındaki hayat bilgisi derslerinin, öğrencileri fen öğrenmeye hazırlamadaki etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 33, 169-180.

- Güneş, T., & Dilek, N. Ş. (2009). *Evaluation of science and technology program according to students' opinions. Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 1396-1401.
- Halat, E. (2006). Sex-related differences in the acquisition of the van Hiele levels and motivation in learning geometry. *Asia Pacific Education Review*, 7(2), 173-183.
- Halat, E. (2007). Yeni ilköğretim matematik programı (1-5) ile ilgili sınıf öğretmenlerinin görüşleri.
- Hayırsever, F. (2010). *Sosyal bilgiler ders, öğretmen kılavuz ve öğrenci çalışma kitaplarının sosyal bilgiler öğretim programında kazandırılması hedeflenen temel beceriler açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- <http://www.ppd.com.tr/kaynaklar/2-ogretim-ogrenme-ogretme-sureci-kavramlari.html>
- Jarvis, P. (2005). *Adult education and the state: Towards a politics of adult education*. Routledge.
- Kaptan, F. (1999). *Fen Bilgisi Öğretimi*. İstanbul: M.E.B. Yayınları.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Bilim Kitap Kırtasiye Ltd. Şti., Ankara.
- Kavcar, N., Özkan, G., Arıkan, G. ve Şengören, S. K. (2014). Fizik öğretmen adaylarının MEB'nca önerilen 10. Sınıf fizik ders kitabına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 549-570.
- Kavcar, N., Kabay, G. ve Arıkan, G. (2016). Ortaöğretim fizik 12 ders kitabının öğretmen adayları raporlarıyla değerlendirilmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (38), 112-133.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Kaya-Şengören, S., Tanel, R., Yıldırım-Benli, A. ve Kavcar, N. (2015). Fizik öğretmenlerinin 9. sınıf fizik kitabına ilişkin görüşleri: İzmir İli Örneği. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 9(1).
- Kaymakçı, S. (2009). Yeni sosyal bilgiler programı neler getirdi? *Gazi Eğitim Dergisi*, 29(5) 1530-1545.
- Kılıç, A. (2009). İlköğretim birinci kademe derslerinde öğretmen kılavuzuna duyulan ihtiyaç ve içeriği. *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 21: 295-309
- Kılıç, A. ve Seven, S. (2008). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. Ankara: PegemA Akademi.
- Kılıç, D. (2005). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*, Editör: Özcan Demirel ve Kasım Kıroğlu, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kılıç, Z.; Atasoy, S.; Tertemiz, N.; Qeren, M.; Ercan, L. (2001). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Fen Bilgisi*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

- Kırmızı, B.(2013). The significance of the teachers' guide books in german language teaching. *International Journal of Social Science* .Volume 6 Issue 3, p. 1217-1230, March 2013
- Kıyıcı, F. B., & Yiğit, E. A. (2010). Science Education beyond the Classroom: A Field Trip to Wind Power Plant.
- Konur, K., Atlıhan, S. (2012). Ortaöğretim matematik dersi programının içerik ögesinin organizesine ilişkin öğretmen görüşleri. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 1(2).
- Köse, M. , Bayındır, N. ve Çavdar, H. (2015). Sınıf öğretmenlerinin fen bilimleri konularının içeriğini belirlemedeki kriterleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2): 263-272
- Köseoğlu, F., Atasoy, B., Kavak, N., Akkuş, H., Budak, E., Tümay, H., Kadayıfçı, H. ve Taşdelen, U.(2003). *Yapılandırmacı Öğrenme Ortamı İçin Bir Fen Ders Kitabı Nasıl Olmalı?* (1. Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kulantaş, N. (2007). *4. ve 5. Sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanılan ders ve öğrenci çalışma kitapları ile öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kurtuluş, N. ve Çavdar, O. (2011). Fen ve teknoloji öğretim programındaki etkinliklere yönelik öğretmen ve öğrenci düşünceleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 5(1).
- Küçükahmet, L. (2002). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Küçüközer, H., Bostan,A., Kenar, Z., Seçer, S. Ve Yavuz, S. (2008). Elementary education online, 7(1), 111-126.
- MEB, (2013). İlköğretim Fen ve Teknoloji (7. Sınıf) Öğretmen Kitabı. Koza Yayın Lmt. Şti, Ankara.
- MEB, (2013). İlköğretim Fen ve Teknoloji (7. Sınıf) Öğretmen Kılavuz Kitabı. Koza Yayın Lmt. Şti, Ankara.
- MEB. (1995). Tebliğler dergisi. C. 13. S, 3, 1-26.
- MEB. (2013). İlköğretim Kurumları Fen Bilimleri Dersi (3-8.sınıflar) Öğretim Programı. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2004). Tebliğler dergisi. tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem.../68-2004/180-2559-nisan-2004 adresinden elde edildi (10 Ekim 2015).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2012). Millî eğitim bakanlığı ders kitapları ve eğitim araçları yönetmeliği. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/dersarac/dersarac.html> adresinden elde edildi (12 Eylül 2015).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). İlköğretim kurumları fen bilimleri dersi (38.sınıflar) öğretim programı. Ankara.

- Nakiboğlu, C. (2009). Deneyimli kimya öğretmenlerinin ortaöğretim ders kitaplarını kullanımlarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1).
- Necdet, A. Y. K. A. (2007). İlköğretim sosyal bilgiler dersi eğitim-öğretim programına yönelik öğretmen görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(22).
- Oktay, F. (2003). Avrupa Toplulukları Araştırma Uygulama Merkezi 32. Dönem AB ve Uluslar arası İlişkiler Temel Eğitim Programı, Ankara
- Ozolins, I., Hall, H., & Peterson, R. (2008). The student voice: recognising the hidden and informal curriculum in medicine. *Medical Teacher*, 30(6), 606-611.
- Özdemir, S.M. (2009). Eğitimde Program Değerlendirme ve Türkiyede eğitim programlarını değerlendirme çalışmalarının incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. Aralık 2009. Cilt:VI, Sayı:II,126-149
- Özmen, H. (2004). Fen öğretiminde öğrenme teorileri ve teknoloji yapılandırma (constructivist) öğrenme. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3(1).
- Peeters, J., De Backer, F., Buffel, T., Kindekens, A., Struyven, K., Zhu, C., Lombaerts, K. (2014). Adult learners' informal learning experiences in formal education setting. *Journal of Adult Development*, 21(3), 181-192.
- Peterson, G. R., Capaldi, D., & Bank, L. (1991). An early starter model for predicting delinquency. New Jersey: Hillsdale, Lawrence Erlbaum.
- Ramey Gassert, L. (1997). Learning science beyond the classroom. *The Elementary School Journal*, 4, 433-450.
- Ramey Gassert, L., Walberg, H. ve Walberg, H.J. (1994). Museums as science learning environments: reexamining connections. *Science Education*, 78 (4), 345-363.
- Schugurensky, D. (2000). The forms of informal learning: Towards a conceptualization of the field.(Working paper No.19-2000). [Online] Retrieved on September 1, 2016/ 19:12, at URL: <https://tspace.library.utoronto.ca/bitstream/1807/2733/2/19formsinformal.pdf>
- Semerci, Ç. (2004). İlköğretim Türkçe ve Matematik Ders Kitaplarını Genel Değerlendirme Ölçeği. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 28 (1), 49-54.
- Seven, S. (2001). *İlköğretim sosyal bilgiler ders kitapları hakkında öğretmen ve öğrenci görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Soong, B.C., Yager, R.E. (1993). The inclusion of sts material in the most frequently used secondary science textbook in the U.S. *Journal of Research in Science Teaching*, Vol. 30, N. 4, (339-349).
- Sönmez, V. (1999). Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu. Eğitim Bakanlığı. Ankara.

- Sözbilir, M., Şenocak, E., Dilber, R., (2006). Öğrenci gözüyle fen öğretmenlerinin derslerinde kullandıkları öğretim yöntem ve teknikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, (172), 276-286
- Şahin, A. (2008). İlköğretim birinci sınıf türkçe ders kitabı, öğrenci kitabı ve öğretmen kılavuz kitabının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9:3, 133-146.
- Şeker, H. (2013). *Eğitimde Program Geliştirme Kavramsal Yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Şimşek, H. Sarıkoç, A. ve Bozkurt, E. (2011). Lise fizik 12 ders kitabının fizik öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı 32, Sayfa 285-294*.
- Taş, A. M. (2007). Yeni sosyal bilgiler ders kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi. *Selçuk University Social Sciences Institute Journal*, 17.
- Taymaz, H. (1978). Hizmet içi eğitim kavram ve kapsamı. *Eğitim ve bilim*, 2(11).
- Tekeli-Yıldızhan, N. (2010). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretmen kılavuz kitabının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tekışık, H. H. (1994). İlköğretim Türkçe Öğretimi ve 4. Sınıf Ders Uygulama Kılavuzu.
- Temiz, N. (2007). İlköğretim matematik dersi yeni öğretim programına uygun hazırlanmış 5.sınıf ders kitap setinin işlevleri. *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, (131-135) *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eskişehir*.
- Tertemiz, N. L. Ercan. ve Y. Kayabaşı. (2001). *Ders Kitabı ve Eğitimdeki Önemi, Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu (Sosyal Bilgiler 4- 8, Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi 4-8, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 4-8)*, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Topgül, S., (2004). *İlköğretim 8. Sınıf ders kitaplarındaki Uygulama Çalışmaları Üzerine Bir İnceleme*, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Tor, H. (2004). İlköğretim öğrencilerinin bilgi teknolojilerinden düzeyleri üzerine bir araştırma. *The Turkish Online Journal of Education Technology Jojet*, Volume 3. Issue1. Article16
- Toraman, F. (2010). *İlköğretim 1. kademedeki görev yapan sınıf öğretmenlerinin kılavuz kitabı kullanmaya yönelik tutumları (Kırıkkale ili örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Turgut, M. F.,(1990). *Türkiye’de Fen Ve Matematik Programları Yenileme Çalışmaları*. H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, 5-1-10.
- Türkmen, H. (2010). İnfomal (sınıf-dışı) fen bilgisi eğitimine tarihsel bakış ve eğitimimize entegrasyonu. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(39), 46-59.

- Uçar, M. (1999). İlköğretimde Ders Araç-Gereçlerinin Kullanımı Konusunda Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3.
- Ünal, S. ve Pideci, N. (2000). Lise kimya dersleri için öğretim materyalleri geliştirme çalışmaları. *IV. Ulusal Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu*, Ankara, Bildiri ve Poster Özetleri Kitabı, 90.
- Yağbasan, R., Güneş, B., Özdemir, İ. E., Gülçiçek, Ç., Kanlı, U., Temiz, B.K., Tunç, T. ve Ünsal, Y. (2005). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Fizik*. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Yalın, H.İ. (1996). Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi. *6. Milli Eğitim Sempozyumu*, 4-5 Ekim 1996, Kütahya.
- Yaman, T., ve Demir, S. B. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Kullanımına Yönelik Bir Değerlendirme. *Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 23-32.
- Yapıcı, M., Demirdelen, C. (2007). İlköğretim 4. Sınıf sosyal bilgiler öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri. *İlköğretim Online*, 6(2):204-2012.
- Yeşilyurt, E. (2013). Program Geliştirme Dersinin Öğretmen Adaylarının Program Geliştirmeye İlişkin Bilişsel Farkındalık Düzeyine Etkisi. *AKU Kurumsal Eğitimbilim dergisi - Journal of Theoretical Educational Science*, 6(3), 316-342
- Yıldırım, E. (2011). *İlköğretim altıncı sınıf matematik dersi öğretmen kılavuz kitabına ilişkin öğretmen görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, H. (2011). Zum einsatz von zeitungsnachrichten und -meldungen für kommunikative leserverstehensübungen. *Contemporary Online Language Education Journal*, 2 (1), 33-44.
- Yurdakul, B. (2004). *Yapılandırıcı Öğrenme Yaklaşımının Öğrenenlerin Problem Çözme Becerilerine, Biliş-Ötesi Farkındalık ve Derse Yönelik Tutum Düzeylerine Etkisiyle Öğrenme Sürecine Katkıları*. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Türkiye.
- Yükseköğretim Kurulu (1999). Türkiye’de öğretmen eğitiminde standartlar ve akreditasyon. Ankara: Öğretmen Eğitimi dizisi.
- Zhang, Z., & Burry-Stock, J. A. (2003). Classroom assessment practices and teachers' self-perceived assessment skills. *Applied Measurement in Education*, 16(4), 323-342.

EKLER

Ek 1: Anketler

Ek 2: Milli eğitim izin belgesi

Ek 1: Anketler

Okul :

1. Öğrenci çalışma kitabını yararlı buluyor musunuz? Açıklayınız.
2. Öğrenci çalışma kitabı ünite ile ilgili ön bilgilerinizi ölçüyor mu? Açıklayınız.
3. Öğrenci çalışma kitabını hangi sıklıkla ve nerede (ev-okul- ders içi- ders dışı)kullandınız?
4. Öğrenci çalışma kitabının kaldırılmasıyla ilgili ne düşünüyorsun, Açıklar mısın?
5. Öğrenci çalışma kitabının gerekli olup olmadığıyla ilgili düşüncelerini yazar mısınız?
6. Öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikleri yaşamınızda uygulayabiliyor musunuz? Açıklayınız .
7. Öğrenci çalışma kitabı öğrenmenizi kolaylaştırıyor muydu? Açıklayınız .
8. Öğrenci çalışma kitabını deney ve uygulamalar için gerekli buluyor musunuz? Açıklayınız .

9. Öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikler ilginizi çekiyor muydu? Açıklayınız .

10. Öğrenci çalışma kitabı kalıcı öğrenmeniz üzerinde etkilimiydi? Açıklayınız .

11. Öğrenci çalışma kitabıyla ilgili belirtmek istediğin olumlu olumsuz düşüncelerini açıklayınız.

12. Öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikler sizi araştırma ve sorgulamaya yöneltiyor mu? Açıklayınız.

13. Öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikler ile ilgili yeni etkinlikler üretebiliyor musunuz?

14. Öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikler sizi okuldaki sınavlarınıza ya da merkezi sınavlara (TEOG) hazırlıyor mu? Açıklayınız.

15. Yukarıdaki soruların dışında öğrenci çalışma kitabıyla ilgili belirtmek istediğiniz düşüncelerinizi yazar mısınız?

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA VE ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTAPLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Değerli öğretmenler,

Eğitim sisteminin başarısına katkıda bulunan birçok etken vardır. Öğrencilerden öğretmenlere, velilerden yöneticilere kadar insan kaynaklı destekleyici unsurlar dışında öğrenme ortamları ve öğretim araç-gereçleri başarıya ulaşmanın temelini oluşturmaktadır. Bu amaçla destekleyici unsur olarak kullanılan ve bir yıl sonra tamamen kaldırılacak olan fen bilimleri dersine ait öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarının olumlu ve olumsuz yönlerinin uygulayıcı öğretmenler tarafından değerlendirilmesi gerektiğine inanarak yüksek lisans tezi olarak bu çalışmayı planladık.

Araştırmanın sağlıklı bir sonuca ulaşması ancak sizin içtenliğinize ve formu tamamıyla doldurmanıza bağlıdır. Vereceğiniz bilgiler kimseye açıklanmayacak ve yalnızca bu araştırmada kullanılacaktır. İlgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Canan VAROL
Fen Bilimleri öğretmeni

Yaş:

Cinsiyet: Bay Bayan

Mezun olduğunuz okul/ bölüm:

Meslekte kaçınıcı yılınızı çalışıyorsunuz:

1-5yıl 5-10yıl 10-15yıl 15-20yıl 20 ve üzeri

Bilimsel dergi ve makaleleri takip eder misiniz: Evet Bazen Hayır

Öğretmen kılavuz kitapları için;

1. Öğretmen kılavuz kitabını kullanıyor musunuz? Kullanıyorsanız ne kadar sıklıkta kullanıyorsunuz?
2. Öğretmen kılavuz kitabı konuların işlenişinde ulaşılmak istenen kazanımları/hedefleri belirliyor muydu?

3. Öğretmen kılavuz kitabının kullanılması zaman ve planlama açısından farklılık yaratıyor muydu? Konu ile ilgili yapacağınız ön hazırlıklar için size yardımcı oluyor muydu?
4. Öğretmen kılavuz kitapları kullandığınız yöntem ve tekniklerin veya deneysel uygulamaların farklılaşmasında etkili oldu mu?
5. Öğretmen kılavuz kitapları günlük yaşama dönük bilginin aktarılması açısından etkili miydi?
6. Öğretmen kılavuz kitaplarını olumlu ve olumsuz yönleriyle nasıl değerlendirirsiniz?
7. Öğretmen kılavuz kitabının kaldırılmasıyla ilgili ne düşünüyorsunuz?

Öğrenci çalışma kitapları için;

1. Öğrenci çalışma kitapları öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarının farklılaşmasına neden oluyor muydu?
2. Öğrenci çalışma kitaplarının kaldırılması ya da devamlılığı konusunda ne düşünüyorsunuz?
3. Öğrenci çalışma kitaplarının kullanılmasının öğretmenle ilgili olarak ne tür farklılaşmalara (kullanılan araç, gereç, deney, yöntem vb.) neden olduğunu düşünüyorsunuz?

Ek 2: Milli eğitim izin belgesi

T.C.
SAMSUN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 42276601-604.01-E.8197457
Konu : Tez Çalışması

19.08.2015

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)
..... KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)

- İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07.03.2012 tarih ve 3616 sayılı 2012/13 nolu Genelgesi,
b) Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 04.08.2015 tarih ve 14558 sayılı yazısı.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlköğretim Eğitimi Anabilim Dalı Fenbilgisi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Canan VAROL' un Atakum, Canik, İlkadım, Tekkeköy İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerine bağlı ortaokul öğrenci ve öğretmenlerine uygulanmak üzere "Fen Bilimleri Dersinde Kullanılan Öğrenci Çalışma ve Öğretmen Klavuz Kitaplarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" konulu tez çalışması yapmak istediklerine ilişkin ilgi yazı ve ekleri ilgi (a) genelgeye göre müdürlüğümüzde kurulan "Araştırma ve Değerlendirme Komisyonu" tarafından 19.08.2015 tarihinde incelenmiş olup uygun görülmüştür.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak, ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, duyurusu ve denetimi ilçe millî eğitim müdürlükleri uhdesinde ve okul müdürlükleri sorumluluğunda gerçekleştirilmek üzere söz konusu çalışmanın yapılması hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ve rica ederim.

Aytekin GİRGİN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

EKLER :

- 1-Yazı ve Veri Toplama Araçları (5 Sayfa)
2-Değerlendirme Formu (1 Sayfa)

DAĞITIM :

Gereği :
Atakum, Canik, İlkadım,
Tekkeköy İlçe Kaymakamlığına
(İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)

Bilgi :
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müd.

Adres : Atatürk Bulvarı Yeni Hükümet Konakı Kat:3-SAMSUN
Santral : 0(362) 435 80 63 - 435 80 64 - 435 54 50
E-Posta : samsunmem@meb.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi: ALİ ERİŞGİN (Temel Eğitim 231)
Fax: 0(362) 431 93 76 - 432 48 54 - 432 06 09
Web <http://samsun.meb.gov.tr>

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 03cd-18df-3f99-b60a-d29b kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

Canan VAROL 09.10.1984 tarihinde Kilis'te doğdu. İzmir Hayrettin Duran Süper Lisesi'ni bitirdikten sonra Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü'nden 2006 yılında mezun oldu. 2010 yılından bu yana Milli Eğitim Bakanlığı'nda öğretmenlik yapmaktadır.

İletişim Bilgileri:

Adres: Balaç mah. Alparslan cad. no: 12 E Blok D: 31 Mimarsinan evleri Atakum /Samsun

E mail: canan.varol@hotmail.com

Tel : 0506 8148118

